

Міністерство освіти і науки України
Університет митної справи та фінансів
Факультет інноваційних технологій

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
за освітньо-професійною програмою «Туризм»
на тему: «Екологічний туризм в Канаді (на прикладі національних
природних парків)»

Виконав: здобувач ІV курсу,
спеціальності 242 «Туризм»
Шкільний К.О.

Керівник:
к.геогр.н, доц.
Горожанкіна Н.А.

АНОТАЦІЯ

Школьний К.О. Екологічний туризм в Канаді (на прикладі національних природних парків). Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр» за спеціальністю 242 Туризм. – Університет митної справи та фінансів, Дніпро.

Мета роботи: аналіз розвитку екологічного туризму в Канаді, в межах якого було враховано діяльності національних природних парків.

Об'єктом дослідження є екологічний туризм в Канаді.

Предметом дослідження є процеси та чинники розвитку екологічного туризму у національних природних парках Канади.

Методи дослідження: аналіз літературних джерел, аналіз робіт науковців, статистичний аналіз, практичне моделювання туристичного маршруту.

Одержані висновки та їх новизна. Встановлено, що екологічний туризм є однією з найбільш перспективних форм сталого туризму, який забезпечує збереження природного середовища та розвиток місцевих громад. Розкрито зміст поняття «екотуризм», проаналізовано його види та чинники впливу. Досліджено діяльність провідних національних парків Канади (Банф, Джаспер, Грос Морн, Ауюйтук та ін.) як ключових осередків розвитку екологічного туризму. Встановлено, що Канада має значний туристичний потенціал. Він ґрунтується на унікальних природних ресурсах, що доповнюються ефективними механізмами збереження довкілля. Розроблено авторський туристичний продукт «Дика природа Канади: від лісів до гір». Він сприятиме популяризації екотуризму за рахунок поєднання активних форм відпочинку з природоохоронною освітою.

Практичне значення туристичного продукту «Дика природа Канади: від лісів до гір» полягає у сприянні сталому розвитку туристичної галузі. Цей тур залучатиме як іноземних, так і внутрішніх туристів, одночасно підвищуючи їхню обізнаність про унікальну природну спадщину Канади та її критичне значення для збереження довкілля.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків; містить 67 сторінки тексту, 21 рисунок, 14 таблиць. Список джерел включає 50 найменування.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ЕКОЛОГІЧНИЙ ТУРИЗМ, НАЦІОНАЛЬНІ ПАРКИ КАНАДИ, СТАЛИЙ РОЗВИТОК, ПРИРОДНІ РЕСУРСИ, ТУРИСТИЧНИЙ ПРОДУКТ, АКТИВНИЙ ТУРИЗМ.

SUMMARY

Shkolny K.O. Ecological tourism in Canada (on the example of national natural parks). Qualification work for the degree of higher education "bachelor" in the specialty 242 Tourism. – University of Customs and Finance, Dnipro.

Purpose of the work: analysis of the development of ecological tourism in Canada, within which the activities of national natural parks were taken into account.

The object of the study is ecological tourism in Canada.

The subject of the study is the processes and factors of development of ecological tourism in national natural parks of Canada.

Research methods: analysis of literary sources, analysis of the works of scientists, statistical analysis, practical modeling of the tourist route.

The conclusions obtained and their novelty. It was established that ecological tourism is one of the most promising forms of sustainable tourism, which ensures the preservation of the natural environment and the development of local communities. The content of the concept of "ecotourism" is revealed, its types and factors of influence are analyzed. The activities of the leading national parks of Canada (Banff, Jasper, Gros Morne, Auhuituc, etc.) as key centers for the development of ecological tourism were studied. It has been established that Canada has significant tourism potential. It is based on unique natural resources, complemented by effective environmental conservation mechanisms.

An original tourist product, "Wildlife of Canada: From Forests to Mountains," has been developed. It will promote ecotourism by combining active forms of recreation with environmental education.

The practical significance of the tourism product "Canada's Wildlife: From Forests to Mountains" is to promote sustainable tourism development. This tour will attract both international and domestic tourists, while raising their awareness of Canada's unique natural heritage and its critical importance for environmental conservation.

Structure of the work. The qualification work consists of an introduction, 3 sections, conclusions; contains 67 pages of text, 21 figures, 14 tables. The list of sources includes 50 names.

KEYWORDS: ECOTOURISM, NATIONAL PARKS OF CANADA, SUSTAINABLE DEVELOPMENT, NATURAL RESOURCES, TOURIST PRODUCT, ACTIVE TOURISM.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ	8
1.1 Види екологічного туризму	8
1.2 Огляд сучасних питань екологічного туризму	14
1.3. Чинники впливу на екологічний туризм	22
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	25
РОЗДІЛ 2.	27
ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРИРОДНИХ ПАРКІВ КАНАДИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ	27
2.1 Характеристика національних природних парків	27
2.2 Екологічний туризм в системі туристичної галузі.....	34
2.3 Географія екологічного туризму	40
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2.....	45
РОЗДІЛ 3. ІННОВАЦІЙНИЙ АВТОРСЬКИЙ ТУРИСТИЧНИЙ ПРОДУКТ НА БАЗІ РЕСУРСІВ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ КАНАДИ	47
3.1. Ринок екологічного туризму Канади як передумова розбудови нових туристичних маршрутів	47
3.2. Розробка туристичного продукту «Дика природа Канади: від лісів до гір»	50
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3.....	57
ВИСНОВКИ	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	61
ДОДАТКИ.....	66

ВСТУП

Актуальність теми. Наразі екологічний туризм є одним з найважливіших аспектів сучасного туризму. Особливо в країнах зі значними природними ресурсами. Канада є однією з таких країн. Адже вона має багату природну спадщину, представлену лісами, горами, озерами, різноманіттям флори й фауни. Національні природні парки країни, являють собою осередки унікальних екосистем. Вони відіграють ключову роль не лише у збереженні біорізноманіття, а й у популяризації принципів сталого використання природних ресурсів.

Внаслідок глобальних екологічних змін й паралельного збільшення уваги до сталого розвитку, дослідження екологічного туризму в Канаді має високу актуальність. Адже цей сегмент туристичної індустрії є відповіддю на нагальну потребу збереження природної спадщини. Бо в той час як традиційний туризм може призводити до виснаження природних ресурсів і забруднення, екологічний туризм слугує альтернативою, що сприяє збереженню природи та розвитку місцевих громад. Він забезпечує гармонійне співіснування людини з навколишнім середовищем.

Вивченням питань екологічного туризму займалися такі вчені, як Н.О. Семещук, О.О. Бейдик, О.Ю. Дмитрук, В. Танцер, Г. Машіка, та ін. Зважаючи увагу на їх доробок, питання і сьогодні є досить актуальним.

Мета та завдання. Метою кваліфікаційної роботи є аналіз розвитку екологічного туризму в Канаді, в межах якого було враховано діяльності національних природних парків.

Досягнення поставленої мети зумовило вирішення таких завдань:

- визначити види екологічного туризму;
- дослідити питання екологічного туризму в роботах науковців;
- визначити чинники впливу на екологічний туризм;
- здійснити характеристику національних природних парків;

- дослідити сучасний стан туристичної галузі;
- вивчити географію екологічного туризму;
- визначити місце Канади на туристичному ринку світу;
- розробити туристичний продукт «Дика природа Канади: від лісів до гір».

Об'єктом дослідження є екологічний туризм в Канаді.

Предметом дослідження є процеси й чинники розвитку екологічного туризму у національних природних парках Канади.

Для досягнення поставленої мети використано наступні методи: методи аналізу і синтезу для розгляду структурних елементів і взаємозв'язків у досліджуваній системі, що дозволило детально вивчити компоненти об'єкта і сформулювати цілісне уявлення; методи індукції та дедукції для формулювання загальних висновків на основі обґрунтованих фактів і окремих випадків, а також для застосування чітких теоретичних положень до конкретних ситуацій; статистичні методи для обробки отриманих даних, визначення кількісних показників, аналізу тенденцій і закономірностей, що допомогло забезпечити об'єктивність та достовірність результатів дослідження.

Інформаційна база дослідження включає: наукові публікації з галузі екологічного туризму, звіти організацій, що займаються охороною довкілля і розвитком туризму, статистичні дані про туристичні потоки в Канаді.

Практичне значення туристичного продукту «Дика природа Канади: від лісів до гір» полягає у сприянні сталому розвитку туристичної галузі. Цей тур залучатиме як іноземних, так і внутрішніх туристів, одночасно підвищуючи їхню обізнаність про унікальну природну спадщину Канади та її критичне значення для збереження довкілля.

Результати досліджень були апробовані на Міжнародній науково-практичній конференції «Цифрове суспільство: міжнародні економічні відносини, управління, фінанси та соціум», 25 квітня 2025 р. Дніпро.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Робота викладена на 62 сторінках, містить 14 таблиць, 21 рисунок, два додатки. Список використаних джерел містить 46 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ

1.1 Види екологічного туризму

Екологічний туризм – це концепція, що виникла на перетині охорони природи і туристичної діяльності. Історія розвитку даного туристичного напрямку є відносно молодого, але динамічного. Його зародження відбулося у 1960-1970 рр. на тлі зростаючої екологічної свідомості і критики негативного впливу масового туризму. Сам термін «екотуризм» був вперше використаний Е. Себаллосом-Ласкурайном у 1983 р., що ознаменувало формування концепції. Подальший період 1990-х рр. став періодом інституціоналізації екотуризму. Тоді міжнародні організації, такі як UNWTO та IUCN, почали активне просування принципів сталого і екологічного туризму. На сучасному етапі екотуризм переживає масовізацію і диверсифікацію. Відбувається активна інтеграція цифрових технологій, а також посилення фокусу на відповідальності.

Як показує практика, найбільший попит, такий вид туризму знаходить у людей від 18-45 років. Активний спосіб життя дає змогу побачити цікаві місця по всьому світу. Останнім часом, у числі прихильників екотуризму можна помітити людей похилого віку, які знаходять у цьому спокій, відпочинок та оздоровлення [2].

Для того щоб розібратись у видах екологічного туризму, потрібно зрозуміти що саме мається на увазі під поняттям «екологічний туризм». Потрібно відмітити той факт, що на сьогодні, існує достатня кількість визначень даної категорії. Перелік найбільш вживаних визначень наведено в табл. 1.1.

Екотуризм демонструє багатоаспектність у своїх підходах, бо досі не існує єдиного загальноновизначеного терміну його визначення. Згідно з одним з таких підходів фокус визначення націлений на туризм в культурних і природних ландшафтах. При цьому важливим є розвиток у них, що визначає

його реалізацію на територіях природи, які знаходяться під охороною. Згідно із іншим поглядом на екологічний туризм, під цим поняттям розуміється вид активності, яка відбувається на незайманих природних територіях. Дана активність фокусує свій інтерес у збереженні природних ресурсів.

К табл. 1.1 нами було узагальнено дефініції категорії «екологічний туризм» дані різними дослідниками.

Таблиця 1.1 – Дефініції категорії «екологічний туризм»

Автор	Визначення
1	2
О. Дмитрук, С. Дмитрук [3]	Повний фокус на культурні й природні ландшафти, що не перешкоджає подальшому розвитку такого виду туризму на природоохоронних територіях.
С. Бардаш , Д. Черниш. [9]	Споживання рекреаційно-пізнавальних послуг туристом під час перебування на природоохоронних та інших територіях (ліси, лісостеп, степи, узбережжя водойм) з безумовним дотриманням норм екологічної поведінки
О.В. Міщенко. [5]	Вид туризму, який ґрунтується на туристському попиті з урахуванням стійкості й рекреаційно-туристської місткості ландшафту, розвивається та функціонує на відносно незмінених господарською діяльністю природних територіях, зокрема природоохоронних, в умовах дотримання природоохоронних норм і технологій під час виконання екологічних турів і програм; його провідні функції – задоволення потреб туристів різноманітними видами відпочинку, розвиток виробничої інфраструктури, створення додаткових робочих місць, наповнення місцевого бюджету, збереження цінних природних комплексів, екологічна освіта серед широких мас населення

Джерело: створено автором на основі [3, 5, 9]

У межах цього дослідження екотуризм буде охарактеризовано як форму туризму, спрямовану на людей, які подорожують до природних місць, щоб на власні очі побачити середовище, використовувати природні ресурси, принаймні частково, у стійкий спосіб, та зберігати екологічні зони. Ідеальна основа екотуризму – це зниження надмірного навантаження на довкілля, привертання уваги людей до екологічних проблем і підтримка сталого розвитку. Вона також включає екологічну освіту, підтримку місцевих громад.

Окрім, всіх можливих шляхів розвитку, цей вид туризму розглядається як специфічний попит і враховує місткість туристичних шляхів та ландшафтів. Найважливішим аспектом цього виду рекреації є задоволення потреб туриста, розвиток робочих місць, інфраструктури та поповнення місцевої економіки, також це допомагає зберегти природні комплекси. Він функціонує на територіях де немає змін внаслідок господарської діяльності таких як природоохоронні сектори.

Досліджені підходи дозволили виявити головну думку екотуризму. Нею є методика збереження природи, розвиток в економічній перспективі, динаміка розвитку поінформованості як місцевих, так і туристів щодо питань екології.

Інші підходи виділяє О.В. Міщенко (рис. 1.1) [5].

Рисунок 1.1 – Підходи до визначення сутності поняття «екологічний туризм»

Джерело: створено автором на основі [5]

Тож, екологічний туризм це альтернативний туризм, м'який туризм, екологічні межі трактовки яких також вимагають додаткових роз'яснень та критеріїв [4].

Підсумовуючи, можна прийти до висновку, що відпочинок в екологічно чистих місцях, де немає слідів людської діяльності можна назвати екотуризмом.

Основна мета цього виду туризму – ознайомлення з навколишнім середовищем і збереження природи. Популяризація екотуризму спрямована на привернення уваги суспільства до екологічних проблем. Хоча цей вид діяльності відносно молодий, він швидко розвивається, набуває нових форм і стає самостійним бізнесом.

Вид туризму, який поєднує значну кількість природних складових і характеризується трьома особливими рисами: 1) це подорожі з метою відпочинку і пізнання природи в ті місця, які в малій мірі схильні до антропогенного впливу; 2) передбачає наявність жорстких правил поведінки; 3) характеризується відносно слабким впливом на природне середовище [1].

До екологічного зазвичай відносять наступні види туризму (рис. 1.2).

Виходить, що такий вид туризму, як активний може трактуватися по різному, десь, це буде стиль життя, а десь, його філософія відпочинку. Все це дає змогу поєднувати фрагменти пригодницького, культурного та природного туризму в формі сталого туризму, а також користуючись допомогою локальних гідів.

Активний туризм являє собою спосіб провести свій відпочинок інакше. Він призначений для активних людей, які шукають гострих відчуттів та вражень. Йдеться про активне дослідження нових місць. Активний туризм має на меті поєднати відпочинок, освіту та принести користь як туристу, так і навколишньому середовищу. Він має багато спільного з екотуризмом та природним туризмом, але те, що відрізняє його – це аспекти дії та пригод.

Рисунок 1.2 – Види екологічного туризму

Джерело: створено автором на основі [5, 2]

Сільський туризм – це вид туристичної діяльності, в якому досвід відвідувача пов'язаний з широким спектром продуктів, які зазвичай пов'язані з природоохоронними видами діяльності, сільським господарством, сільським способом життя/культурою, риболовлею та оглядом визначних пам'яток. Діяльність у сфері сільського туризму здійснюється у неміських (сільських) районах з такими характеристиками: 1) низька щільність населення, 2) ландшафт та землекористування, де переважають сільське та лісове господарство, та 3) традиційна соціальна структура та спосіб життя [30].

Однак не весь туризм в сільській місцевості обов'язково вважається сільським туризмом. Сільський туризм, витoki якого лежать в агротуризмі та відпочинку на фермах, зазвичай побудований на враженнях, характерних для

сільської місцевості, часто включає фізичну активність, пов'язану з природою, зазвичай має невеликі масштаби та включає велику кількість малих приватних підприємств. Він може принести численні переваги місцевим громадам, зокрема диверсифікацію доходів від сільського господарства, створення робочих місць та збереження послуг у сільській місцевості, тим самим запобігаючи депопуляції [31].

Екотуризм – це форми туризму, характеристики якого наведено в рис. 1.3.

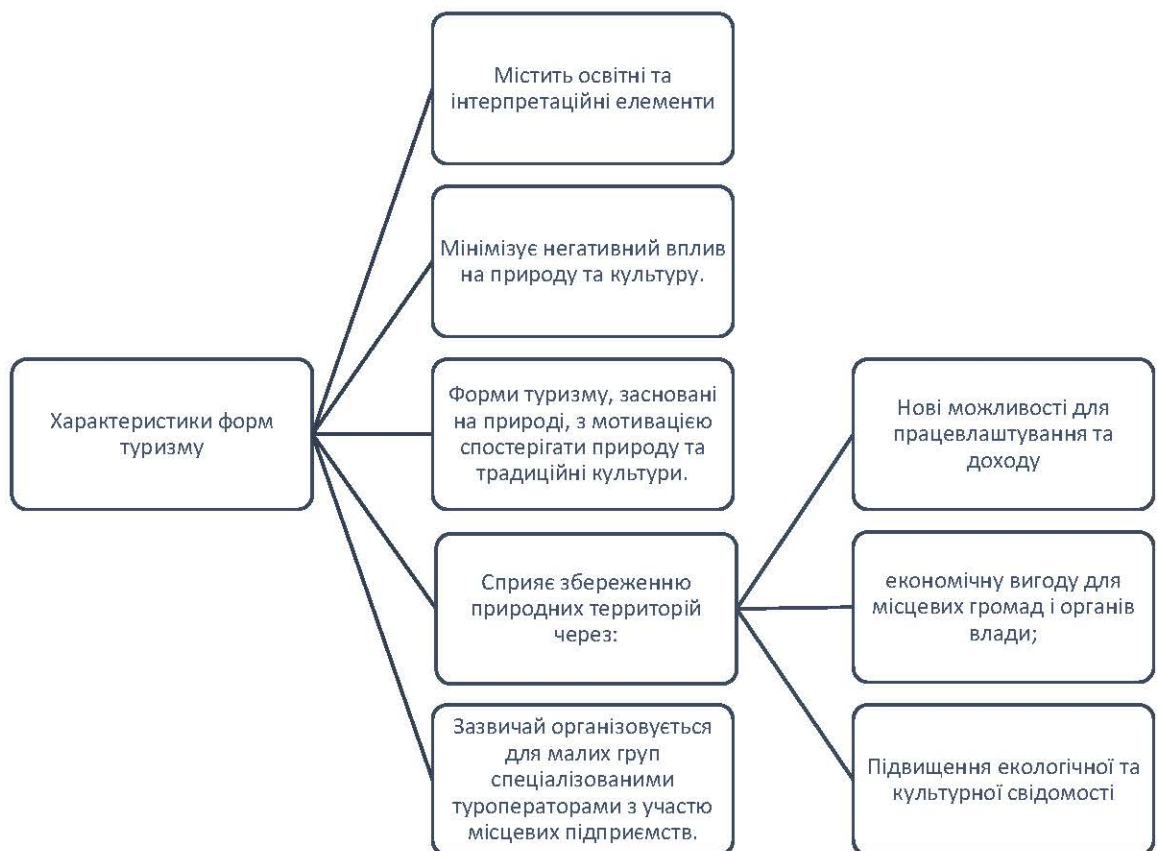

Рисунок 1.3. Характеристики форм туризму

Джерело: створено автором на основі [6]

Підсумовуючи все вищесказане можна зробити висновок, що екологічний туризм охоплює широкий спектр видів діяльності – від активного та пізнавального туризму до сільського відпочинку й короткострокових візитів

у природні зони. Кожна форма екологічного туризму має власні особливості та акценти, але всі вони об'єднані спільною ідеєю відповідального ставлення до навколишнього середовища.

1.2 Огляд сучасних питань екологічного туризму

Дослідженням питання екологічного туризму займалась велика кількість вчених. Уваги заслуговує ряд праць присвячених даній проблематиці. Так, екотуризм розглядав О.В. Міщенко. У своїй праці «Теоретичні основи визначення сутності екологічного туризму» [5].

У статті Світлани Тимчук «Екологічний туризм як напрям соціально-економічного розвитку сільських територій» розглядається роль екологічного туризму у стимулюванні розвитку сільських регіонів України [6].

Автори А.Ю. Білоусова, Є.С Віт [7] провели ґрунтовний аналіз низки джерел – як вітчизняних, так і зарубіжних. Зокрема, вони наводять визначення, що сформоване Міжнародним союзом охорони природи (IUCN), який трактує екотуризм як подорожі з відповідальністю перед навколишнім середовищем по відносно непорушених природних територіях з метою вивчення і насолоди природою і культурними пам'ятками, яка сприяє охороні природи та завдає мінімального впливу на навколишнє середовище. Окремо вони здійснюють акцент на визначенні, що сформоване Всесвітнім фондом дикої природи (WWF), який трактує екотуризм як природний туризм, що сприяє охороні природи. Також наводять визначення авторів О.Ю. Дмитрук та С.В. Дмитрук. Згідно них, екотуризм – це подорожі, що організовуються і здійснюються у такий спосіб, щоб не порушувати природний баланс екосистем, ландшафтів та не виснажувати туристсько-рекреаційні ресурси територій відвідування [3].

Також у праці наведено визначення екотуризму від Всесвітньої туристичної організації (UNWTO), яка підкреслює, що екотуризм сприяє культурній та екологічній обізнаності, мінімальному впливу на навколишнє

середовище та збереженню місцевого населення. Ідеї та висновки вищесказаних авторів виведені в табл. 1.2.

Досліджені відображення й ідеї розвитку, з одного боку, мають схожі риси. Ними є екологічна турбота, збереження природних територій, а також освітній проект. Але не можна не відзначити їх відмінності. Вони залежать від різних наукових і практичних шкіл, а також регіональних особливостей. Тобто автори дають змогу побачити всю картину та поширення поняття екотуризму як однієї з форм сталого туризму.

Таблиця 1.2 – Дослідження екотуризму у працях авторів О.В. Міщенко, С. Тимчук, А.Ю. Білоусова., Є.С. Віт

Автор	Напрямок дослідження	Ідеї та висновки
О. В. Міщенко	Теоретичні основи	Аналіз підходу до терміну екотуризм. Розмежування з «екологічністю в туризмі». Власне визначення з урахуванням сталого розвитку
С. Тимчук	Роль туризму в розвитку сільських територій.	Сільські платформи як територія для розвитку екотуризму. Є соціально-економічна вигода, а саме робота, інфраструктура, якість життя тощо Стратегічні рекомендації
А. Ю. Білоусова., Є. С. Віт	Порівняння міжнародних підходів (IUCN, WWF, UNWTO, О. Дмитрук)	IUCN – подорожі з відповідальністю WWF – природоохоронна мета UNWTO – культурна/екологічна обізнаність О. Дмитрук – недопущення порушення екобалансу

Джерело: складено автором на основі [5, 6, 7, 3,]

Проведений аналіз праць авторів дозволяє констатувати, що ключовою інтегративною ідеєю є позиціонування екотуризму не лише як форми рекреаційної діяльності, що орієнтується на пізнання природних об'єктів. Він представляє собою інструмент, що передбачає усвідомлену відповідальність

за збереження навколишнього середовища.

Отже, автори роботи [7] пропонують розглядати екотуризм не просто як подорож до природи, а як специфічну форму туристичної діяльності. У цьому сенсі екотуризм виконує кілька важливих функцій які наведені у рис.1.4.

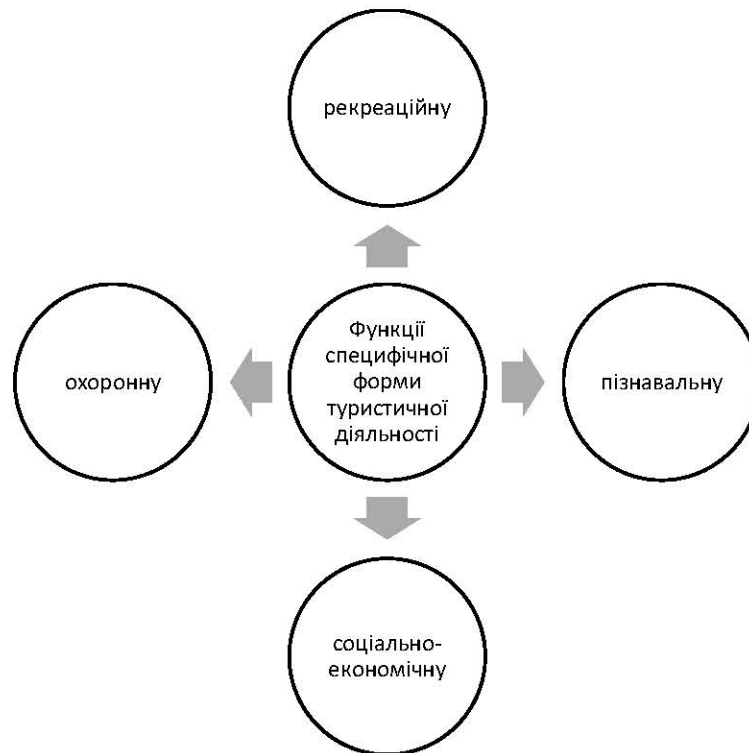

Рисунок 1.4. Функції екотуризму на основі поглядів А.Ю. Білоусова, Є.С Віт
Джерело: створено автором на основі [7]

Один з аспектів наголошує на тому, що екотуризм створює економічні стимули для місцевих громад. Це спонукає їх захищати навколишнє середовище. Метою цього захисту є підвищення екологічної обізнаності і подальше дослідження нових напрямків економічного розвитку.

Іншим аспектом, важливим для розгляду є розвиток екологічної культури туристів. Під даним поняттям розуміється усвідомлення цінності екосистеми природного середовища, толерантне ставлення до культурного середовища відвідуваних місць, а також дотримання етичних стандартів поведінки. Важливою є і державна політика, наукова підтримка й освітні

ініціативи для покращення екотуризму.

Підбиваючи підсумки, робота авторів [7] є логічно упорядкованою, вона може бути розглянута, як міцна основа для майбутніх досліджень. Вона сприяє послідовному підходу у визначенні та розробці стратегій екотуризму і має наукове та практичне значення – для організаторів та осіб, що займаються туризмом, для екологів та освітян. Це передумови для розробки чітких критеріїв, стратегій та політик у сфері сталого туризму в Україні та інших країнах, які прагнуть поєднати економічний розвиток і збереження навколишнього середовища.

Стаття «Екотуризм: збалансований підхід до відвідування природних місць та його вплив на природні ресурси», в журналі «Економіка та суспільство» [8], розглядає концепцію такої форми сталого туризму, як екотуризм, що включає екологічну свідомість, збереження природних ресурсів і соціально-економічний розвиток території. Автори зосереджені на дослідженні екотуризму як інструменту збереження навколишнього середовища, підтримки соціально-економічного розвитку місцевих громад. Досягти цього можна шляхом забезпечення можливостей для рекреаційної діяльності в природних умовах, яка не спричиняє деградації біорізноманіття.

Традиційний туризм завжди призводить до знищення природного середовища, утворення відходів та знищення місцевої культури. У випадку з екотуризмом основна тема – відповідальний туризм і залучення місцевого населення. Центральний розділ статті присвячений аналізу екологічних імпаکتів екотуризму на природне середовище і біотичні ресурси. При цьому вплив описується як з позитивної, так і з негативної сторони. З одного боку, екотуризм може сприяти збереженню природного різноманіття шляхом фінансування охорони, освітньої роботи з туристами про екологічну цінність захищених територій, а також наданням доходу для місцевих громад. Але слід зазначити, що немає нічого абсолютно позитивного, і, можливо, не всі громади та екосистеми зазнають впливу, або принаймні частина деяких областей чи регіонів не має вхідних зборів. Натомість, неконтрольований розвиток

екотуризму може стати причиною перевантаження екосистем. Він може порушувати природний баланс або навіть стати причиною втрати автентичності культурних практик.

Особливу увагу приділено необхідності моніторингу та оцінки впливу екотуризму на навколишнє середовище. Такий фокус сприяє проактивній ідентифікації й нівелюванню потенційних екологічних ризиків. В результаті проведеного дослідження, було відзначено значний потенціал екологічного туризму. В першу чергу тому, що він може сприяти сталому розвитку. Але його успішна реалізація вимагає комплексного підходу. Тому мають враховуватися екологічні, соціальні й економічні аспекти. Авторами було сформовано рекомендації щодо розробки національних стратегій з розвитку екотуризму. Такі стратегії мають включати чіткі нормативні рамки, механізми фінансування і програми підвищення кваліфікації для учасників туристичної галузі.

Таким чином, стаття «Екотуризм: збалансований підхід до відвідування природних місць та його вплив на природні ресурси» є вагомим внеском у наукову дискусію щодо ролі туризму в забезпеченні сталого розвитку.

Наукова стаття О.Ю. Дмитрука [3], присвячена комплексному аналізу просторових, природно-ресурсних та соціально-економічних чинників, що визначають розвиток екотуризму в Україні. Автор досліджує специфіку екотуристичних ресурсів країни, їхню регіональну диференціацію та потенціал для сталого розвитку туризму. У досліджуваній статті підкреслюється актуальність екотуризму в якості інструменту гармонізації взаємин між суспільством і природою. Особливо в умовах зростаючого антропогенного навантаження на довкілля. Дослідником зазначається, що екотуризм сприяє не лише збереженню природних екосистем, але й економічному розвитку сільських територій. Завдяки ньому створюються нові робочі місця, а також зростає рівень екологічної свідомості населення.

У статті також розглядаються екологічні аспекти екотуризму. Автор наголошує на важливості збереження природних ресурсів та мінімізації

негативного впливу туристичної діяльності на довкілля. Він пропонує впровадження системи моніторингу та оцінки екологічного стану туристичних територій, а також розвиток екологічної освіти та просвіти серед туристів і місцевого населення.

На основі наведеного тексту можна виділити наступні підходи вчених до розуміння категорії «екологічний туризм» (рис. 1.5).

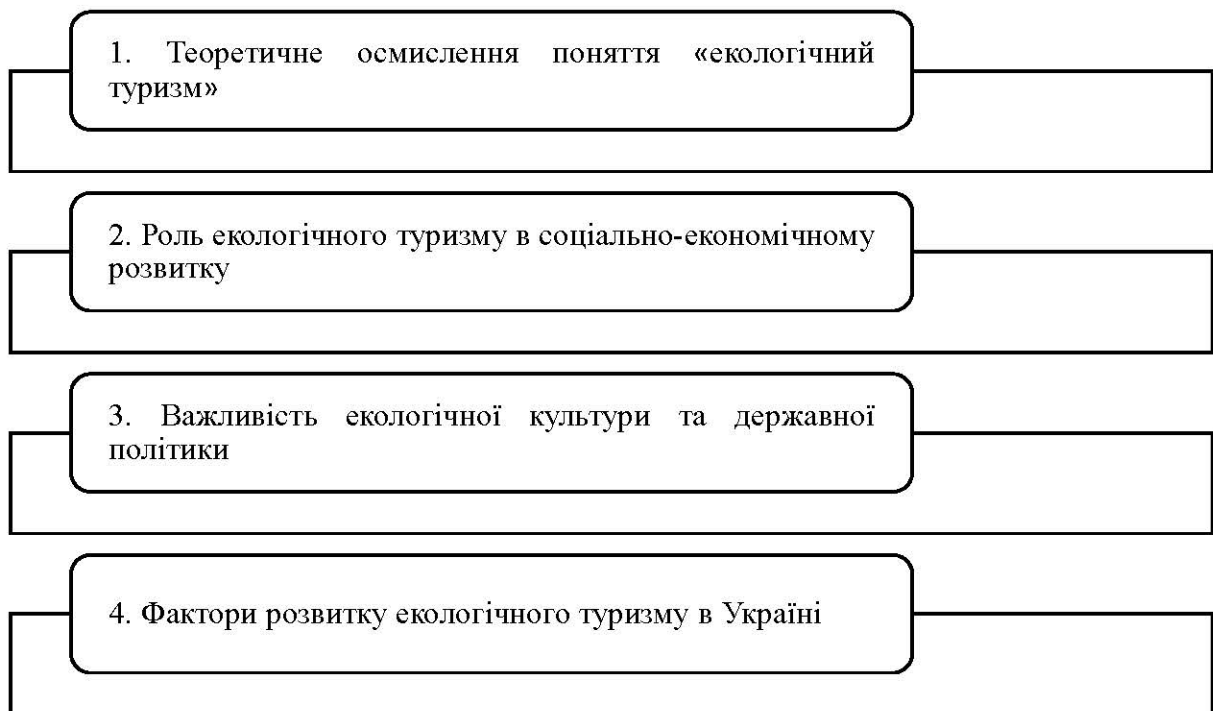

Рисунок 1.5 – Основні інформаційні блоки аналізу наукових робіт авторів
Джерело: створено автором на основі [5-7]

Розглянуті наукові праці несуть різноманітну та важливу інформацію щодо екологічного туризму, охоплюючи його теоретичні засади, практичне застосування та вплив на різні аспекти. Основні інформаційні блоки, які можна виділити наведено на рис. 1.6.

Українськими науковцями В. Танцером, Г. Машікою [20] досліджувалося питання екологічного туризму в Канаді. В межах проведеного дослідження було розглянуто ключові особливості розвитку туристичної галузі Канади, яка вважається однією з провідних у світі. Дослідниками було

проведено аналіз сучасного стану канадського туризму. Завдяки цьому виділено його потенціал, основні тенденції і чинники впливу на його зростання.

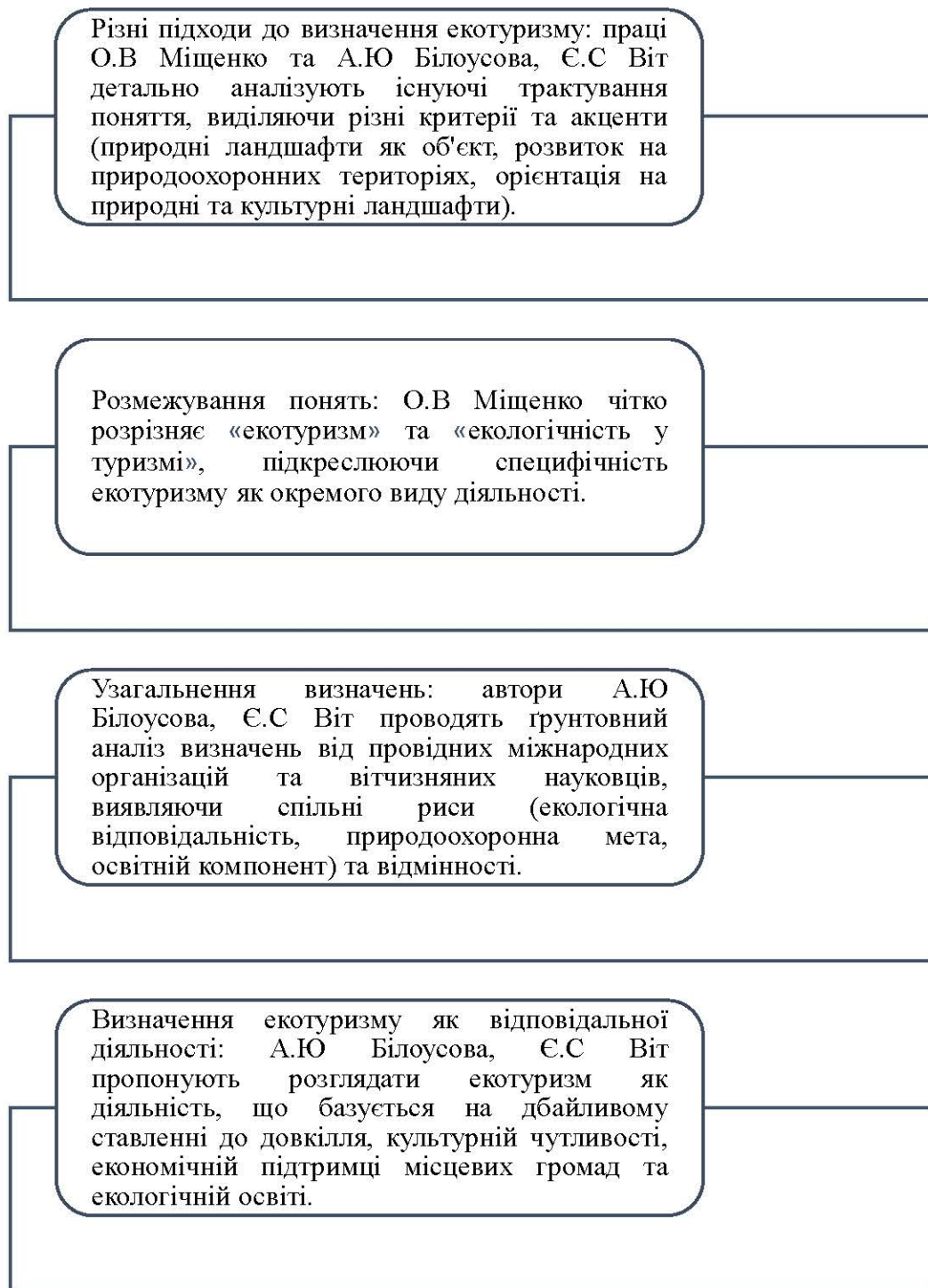

Рисунок 1.6 –Теоретичне осмислення поняття «екологічний туризм»

Джерело: створено автором на основі [3, 5, 7, 8]

Роль екологічного туризму для соціально-економічного розвитку наведено на рис. 1.7.

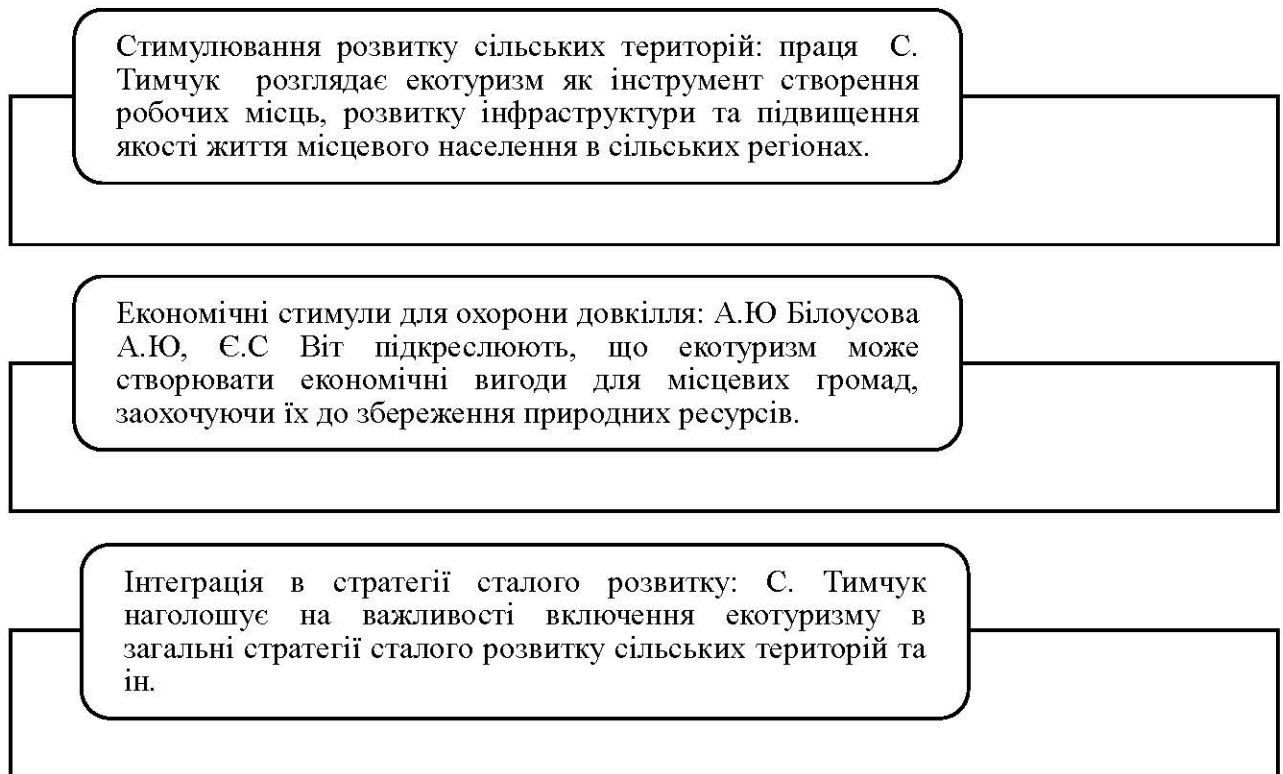

Рисунок 1.7 – Роль екологічного туризму для соціально-економічного розвитку регіону

Джерело: створено автором на основі [6, 7]

Важливим пунктом у збереженні навколишнього середовища є навчання туристів правильній, а головне відповідальній поведінці, під час їх відпочинку. Корисність від екологічного туризму, можна побачити неозброєним оком, в декілька разів зменшилась вирубка лісів, незаконна риболовля, кемпінги без правильної утилізації відходів. Великим плюсом екотуристичний бізнес може стати там, де рівень безробіття дуже високий, джерело доходу стає стимулом для збереження природних ресурсів.

Загалом проаналізовані матеріали дають комплексну ідею про екологічний туризм як складний та багатофункціональний процес, розкривають його теоретичні основи, практичне значення для соціально-

економічного розвитку та вплив на навколишнє середовище, зокрема в Україні. Вони наголошують на терміновості відповідального ставлення, розвитку, що забезпечує майбутнє, і екологічних принципів, які потрібно інтегрувати в туризм.

Екотуризм можна використовувати, як дуже ефективний інструмент, для того, щоб зберегти культурне надбання, а також навколишнє середовище, паралельно розвиваючи економічні показники в локальних регіонах. Дуже важлива є допомога від державного уряду, залучення волонтерів, місцевих жителів, планування та реалізація проєктів з розвитку екотуризму. Всі дослідження у роботах науковців, розповідають про прогресуючу динамічність цієї теми у концепті сталого розвитку, та охорони середовища. підходів до планування й реалізації екотуристичних проєктів.

1.3. Чинники впливу на екологічний туризм

Екологічному туризму характерний прямий зв'язок з проблемами навколишнього середовища. Одночасно з цим він є вельми корисним для нього. Будучи складним соціально-економічне і одночасно з цим, природоохоронним явищем, досліджуваний напрямок розвивається під впливом багатогранної системи чинників. Їхня дія є комплексною. Тому ігнорування або недооцінка будь-якого з елементів може призвести не лише до неефективного розвитку. Це може стати причиною деградації природних ресурсів та соціальної напруги.

На рис.1.8. чітко можна побачити, що без розвитку інфраструктури, а саме транспорту, житла та інформації для туриста, туристичні шляхи стануть не привабливими. Для їх туристичної привабливості, потрібно впроваджувати комплексні рішення, що поєднують комфорт та зручність для туриста з мінімальним навантаженням на середовище.

Для розвитку екотуризму важливим чинником є наявність чіткої нормативно-правової бази і ефективних інституцій. При цьому вони мають

підтримуватись завдяки злагодженій координації між різними рівнями влади чи зацікавленими сторонами у сфері туризму. На додаток до цього важливим чинником є впровадження стандартів екологічної безпеки, забезпечення регулювання діяльності туристичних операторів.

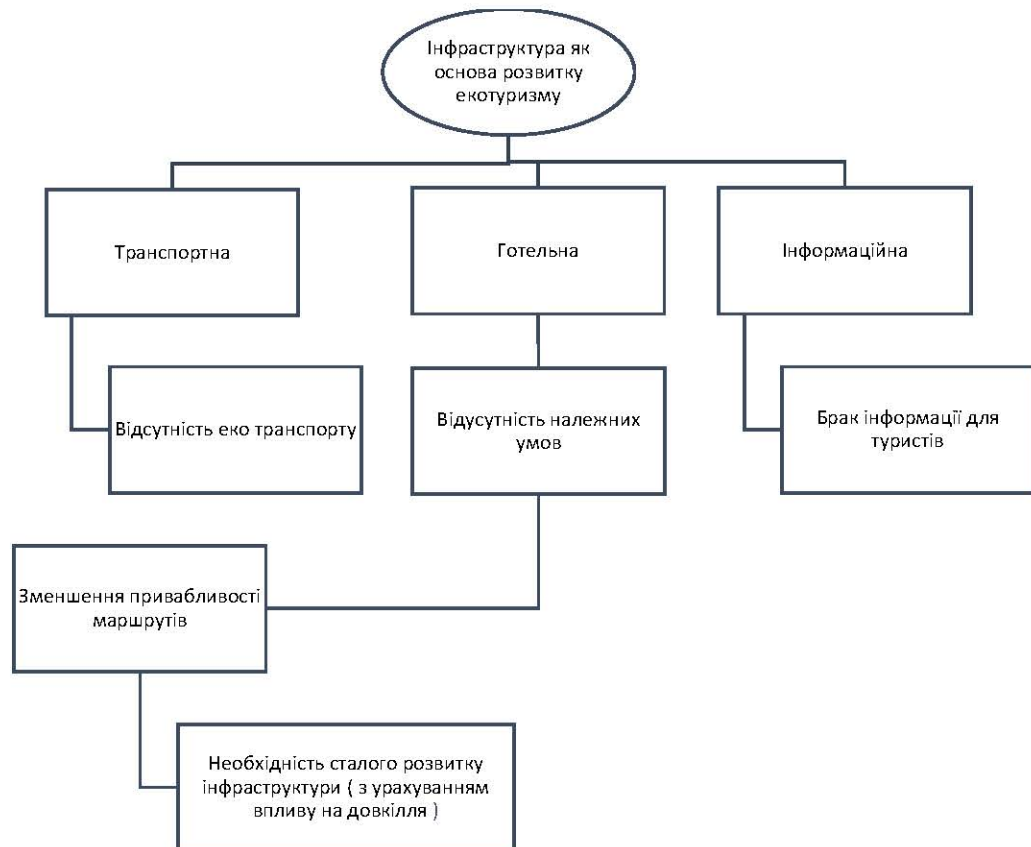

Рисунок.1.8 – Основа розвитку екотуризму

Джерело: Створено автором на основі [32]

Екотуризм здатен до вагомого впливу на збереження культурної ідентичності та традиційних практик. Даний вплив пов'язаний з основною метою екотуризму – навчати відвідувачів місцевим традиціям і цінностям, з одночасним заохоченням уважної й автентичної взаємодії з місцевою громадою [27]. Мандрівників заохочують брати участь у місцевих ритуалах, фестивалях та ремеслах, водночас вивчаючи історію та значення цих практик. Зі свого боку, місцеві жителі мають право приймати рішення щодо туризму, такі як визначення кількості, місця та часу відвідувань, що дозволяє їм

спрямовувати культурні зміни, зберігаючи автентичність, водночас комерціалізуючи певні практики у спосіб, який вони вважають прийнятним [28].

Розвиток туристичної економіки, дає дуже велику перевагу місцевим громадам. Малий бізнес починає процвітати через мандрівників, а для місцевих, це додаткові робочі місця. І останнє, але не менш важливе: екотуризм може слугувати фактором розширення можливостей для маргіналізованих груп, таких як жінки. Ставши гідями, ремісниками або працівниками готельного бізнесу, ці люди стають фінансово незалежними та розвивають свої навички [29]. Екотуризм має як позитивний, так і негативний вплив на довкілля (табл. 1.3). Серед позитивного впливу – збереження природних комплексів шляхом підвищення свідомості туристів про необхідність охорони довкілля. Іншим позитивним впливом є створення фінансових ресурсів для збереження природних зон. Та попри переваги існують і негативні сторони впливу. Ними є: можливе погіршення якості довкілля шляхом забруднення повітря, води і землі; деградація ґрунтів і лісів; знищення рідкісних видів тварин і рослин.

Проілюструємо основні чинники впливу на екологічний туризм у табл. 1.3.

Таблиця 1.3 – Основні чинники впливу на екологічний туризм

Категорія чинників	Приклади впливу
Природні	Наявність унікальних ландшафтів, біорізноманіття, природоохоронних територій
Соціально-економічні	Рівень доходів населення, екологічна свідомість, урбанізація
Інфраструктурні	Розвиненість транспортної мережі, наявність екологічно чистих готелів, інформаційна підтримка
Правові та інституційні	Наявність нормативно-правової бази, ефективність інституцій, координація між владою та зацікавленими сторонами
Екологічні	Вплив туризму на довкілля, заходи з охорони природи, екологічна освіта туристів

Джерело: створено автором на основі [8]

Отже, розвиток екологічного туризму залежить від комплексного врахування екологічних, соціально-економічних, інфраструктурних, правових та культурних чинників. Повне забезпечення сталого розвитку екотуризму потребує координації зусиль державних органів, місцевих громад, туристичних операторів та туристів. Тільки спільними зусиллями можна досягти балансу між збереженням природного середовища та економічним розвитком.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

За результатами написання першого розділу сформовано такі висновки та узагальнення.

1. Уточнено зміст поняття «екологічний туризм»: це – вид туризму, який зосереджується на відвідуванні природних територій з метою насолоди природою, дбайливого використання природних ресурсів і збереження екосистем. Визначено, що він включає в себе освіту туристів про екологію, культури місцевих громад та збереження довкілля. Було досліджено, що кожна форма екологічного туризму має власні особливості та акценти, але всі вони об'єднані спільною ідеєю відповідального ставлення до навколишнього середовища.

2. Досліджено питання екологічного туризму через аналіз праць науковців. Дослідженням даного питання займалась велика кількість вчених. Так, екотуризм було розглянуто у праці «Теоретичні основи визначення сутності екологічного туризму», автор детально розглядає різні підходи до визначення поняття «екологічний туризм». У працях інших авторів було визначено головні акценти на системному підході до визначення і реалізації екотуристичних стратегій, що має не лише наукове, але й практичне значення – як для організаторів туризму, так і для управлінців, екологів та освітян. Було підкреслено актуальність екотуризму як інструменту гармонізації взаємин між суспільством і природою важливість підтримки від держави. Відзначено

цінність створення нормативно-правової бази, а також проведення просвітницьких заходів.

3. Визначено чинники впливу на екологічний туризм. Зокрема, що його розвиток залежить від комплексного врахування екологічних, соціально-економічних, інфраструктурних, правових та культурних чинників. Забезпечення сталого розвитку екотуризму потребує координації зусиль державних органів, місцевих громад, туристичних операторів та туристів.

РОЗДІЛ 2.

ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНИХ ПРИРОДНИХ ПАРКІВ КАНАДИ В КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ

2.1. Характеристика національних природних парків

Одні з найбільших природних територій, які охороняються знаходяться в Канаді. В країні знаходиться 43 національні парки, які розташовані у різних природних середовищах. Ці парки є наймовірніше значущими для екосистем і біорізноманіття. Ключова роль – збереження природного багатства країни і популяризація екологічного туризму [42].

Серед найбільш відомих парків можна виділити Національний парк Банф. Територіальне розташування парку – в провінції Альберта. Цей парк став першим національним парком Канади, будучи заснованим у 1885 р. Серед основних його визначних характеристик варто виділити гірські пейзажі, кришталево чисті озера, такі як Озеро Луїз, різноманітну флору й фауну тощо.

Кількість людей, яка приїжджає до парку, зросла на 31 % з 2013-2024 р. За всі роки існування парку 2023 рік став найнавантаженишим роком в історії. Кількість людей досягла 4,28 млн. Багато з них залишаються у передмісті де можна обрати готелі, кемпінг. Або обрати більш віддалені місця такі як кемпінг Paradise Valley, хатина ACC Neil Colgan. Цей район обирають не рідко через можливість взяти участь у розважальних програмах, таких як альпінізм, піші прогулянки, скелелазіння, веслування, велоспорт. Зазвичай, туристи відвідують регіон протягом одного дня, однак багатоденні поїздки займають значну частину відвідувачів [38].

У Банфі біорізноманіття завжди вабила поціновувачів спостереження за дикими тваринами. На його просторах можна зустріти такі види, як ведмеді грізлі, лосі та козулі [10].

У національному парку Банф панують хвойні ліси. Переважно вони утворені сосною скрученою широкогілковою і ялиною Енгельмана. Завдяки перепадам висотних поясів в парку представлена багата флора. Це і густі ліси

у низині, і чагарники й мохи на великих висотах. На додаток до цього парк є домівкою для багатьох видів диких тварин. Їх представляють ведмеді грізлі, барибали, лосі, олені, гірські козли й товсторогі барани.

В Альберті знаходиться також парк Джаспер. Будучи найбільшим парком в канадських Скелястих горах. Заснований у 1907 р., він займає величезну територію – понад 11 000 км². Він разом із сусідніми парками Банф, Йохо і Кутеней входить до списку об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Джаспер відомий своїми незайманими ландшафтами, величними горами, льодовиками, кришталево чистими озерами і різноманітною дикою природою (додаток Б). Тут мешкає велика популяція великих ссавців. Під час подорожі парком можна зустріти: ведмедів грізлі, чорних ведмедів (барібалів), лосів, оленів вапіті, білохвостих оленів, снігових кіз, товсторогих баранів, вовків, койотів, лисиць тощо. Парк також є домівкою для понад 280 видів птахів, включаючи величких білоголових орланів.

Щороку кількість відвідувачів парку збільшується приблизно на 2 %. За статистикою 2023 р. Джаспер відвідали 2,48 млн. людей, що стало безумовним рекордом. Протягом того року, всі одинадцять кемпінгів поруч з парком працювали без перериву, більше ніж 520000 людей скористались ними. Частина людей обирала для себе відпочинок віддалений від цивілізації. Райони Skyline, Maligne Lake, Tonquin и Brazeau, взяли на себе 70 % всіх зупинок для відпочинку туристів [39].

Джаспер є важливим екологічним центром з високим рівнем біорізноманіття. Тут проживають численні види птахів, ссавців і рослин, багато з яких охороняються. Парк відомий також своєю зірковою нічною оглядовою точкою, оскільки це один з найкращих місць у світі для спостереження за зоряним небом [11].

У парку Джаспер туристи мають безліч можливостей для активного відпочинку. Влітку – це піші походи, катання на гірських велосипедах, веслування на каное, каяках. Також до активностей в парку відносять рафтинг, риболовлю і спостереження за дикою природою. Серед зимових активностей

виділяють гірські лижі та сноуборд на курорті Мармот-Бейсін. Також у парку проходять: катання на бігових лижах; прогулянки на снігоступах; льодолазіння по замерзлих водоспадах; катання на ковзанах по замерзлих озерах. Окрім того, Національний парк Джаспер є одним із найбільших у світі заповідників темного неба. Така перевага робить його ідеальним місцем для спостереження за зірками та північним сяйвом. Особливо під час щорічного фестивалю «Темне небо», який проходить в жовтні.

На сході Канади розташований великий національний парк Грос Морн. Назва парку походить від другої за висотою гори на Ньюфаундленді, Грос-Морн. З французької назва означає «велика самотня гора». Проте справжня унікальність парку лежить не лише в його вершинах. У парку представлені різноманітні ландшафти. Там можна відвідати висічені льодовиками фіорди або пустельне плато Тейблленде. Саме воно є найвідомішою і науково значущою частиною парку. Дане масивне, пласке плато різюче відрізняється від навколишньої зеленої рослинності. Його іржаво-помаранчевий колір і майже повна відсутність рослинного покриву пояснюються унікальним складом. Тейблленде складається з перидотиту – породи, що зазвичай знаходиться глибоко в мантії Землі.

Велика кількість відвідувань припадає з інших провінцій Канади, близько 60 %. Інші 40 % припадають на іноземний потік туристів. Всі вони можуть насолодитися риболовлю, спостереженням за китами, прогулянками по альпійському плато [40].

Геологія ландшафтів парку розповідає про характер життя рослинного світу у ньому (додаток В). Саме віддаленість парку дозволила зберегти рідкісні види рослин, які мали насагу адаптуватись до ґрунту та клімату. Прибережні скелі та торф'яні болота багаті на стійкі до стихійних умов чагарники, вересові та осокові. В середині острова вирують хвойні ліси їх наповнюють чорна ялина та бальзамиста ялиця [12].

Не менш вражаючим є національний парк Аууйтук (додаток Г). Парк є частиною гірської системи арктичних Кордильєр. Суворі арктичні умови

парку Ауюйтук формують особливий рослинний світ. Тут переважають мохи, лишайники, осоки та низькорослі чагарники, такі як карликова верба та дріада восьмипелюсткова. Ці рослини пристосовані до короткого вегетаційного періоду, низьких температур і сильних вітрів. Незважаючи на суворі умови, рослинний світ Ауюйтуку є важливим елементом арктичної екосистеми. В першу чергу тому, що забезпечує харчування для місцевої фауни.

У цьому парку знайшли свою домівку корінні народи – інуїти. Вони проживають тут протягом довгих років. Багато людей, залучають до того щоб зберегти традиції цього місця, передати їх наступним поколінням і залучити більше відвідувачів [41].

Дістатися до парку можна лише літаком до найближчих громад – Пангіртанг на півдні або Кікіктарджуак на півночі. Звідти місцеві оператори доставляють відвідувачів до входу в парк. Влітку туристів доставляють човном, а навесні – снігоходом. Усі відвідувачі зобов'язані пройти інструктаж. Після цього необхідно зареєструватися в офісі «Парків Канади» перед входом у парк і знятися з реєстрації після виходу. Безпека є головним пріоритетом. Адже туристам необхідно бути готовим до екстремальних погодних умов, що можуть змінитися миттєво. Також дуже важливо знати правила поведінки при зустрічі з білим ведмедем [13].

Прогрес Канади щодо збереження та захисту земель і вод також очевидний завдяки визначенню понад 200 об'єктів, що знаходяться під управлінням Парків Канади (а також територій, що не входять до складу Парків Канади) [14].

Канадська система національних парків також ставить величезний акцент на збереження культурної спадщини корінних народів. Багато з національних парків розташовані на територіях, що мають важливе значення для корінних жителів. Вони мають за тисячоліття сформовані глибокі зв'язки з цією землею. Тому існують програми, що сприяють включенню знань корінних народів у програми відвідування парків. Розроблені програми

допомагає відвідувачам краще зрозуміти культурне і екологічне значення цих територій [15].

Національна програма охорони навколишнього середовища Канади передбачає також активне залучення громади до охорони природи. Місцеві жителі, науковці та екологічні організації мають змогу долучатися до різноманітних проектів з охорони біорізноманіття, які проводяться в рамках національних парків [16]. Наприклад, проекти по моніторингу видів, які знаходяться під загрозою зникнення, або проекти відновлення природних середовищ існування, реалізуються в партнерстві з місцевими громадами [17].

Важливою частиною національних парків є їхні природоохоронні заходи. Канада приділяє велику увагу збереженню не лише флори та фауни, а й природних ландшафтів. Серед цих заходів можна виділити: запровадження обмежень на видобуток природних ресурсів у цих зонах; заборону на полювання та риболовлю в певні сезони; контроль за числом відвідувачів, щоб уникнути перевантаження екосистем [18].

Розглянемо ТОП-10 національних природних парків Канади (табл. 2.1).

З табл. 2.1 бачимо, що система парків охоплює широкий спектр екорегіонів. Особливу наукову цінність становлять парки, створені для охорони унікальних геологічних об'єктів. Прикладом є Грос-Морн, де на поверхню виходять породи мантиї Землі. Масштаб природоохоронної діяльності варіюється від захисту локальних ландшафтів до збереження цілісних екосистем континентального значення. Яскравим прикладом є Вуд-Баффало. Даний парк відіграє ключову роль у збереженні біорізноманіття бореальних рівнин та *in-situ* охороні популяції американського бізона. Таким чином, мережа НПП Канади є не лише туристичним ресурсом. Вона представляє собою фундаментальну основу для моніторингу довкілля. Також вона відкриває можливості для наукових досліджень. Вони, в свою чергу, націлені на подальше збереження геологічної та біологічної спадщини світового значення. Цей факт підтверджується статусом об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО для кількох парків.

Таблиця 2.1 – ТОП 10 національних природних парків Канади

№	Назва парку	Рік заснування	Площа (км ²)	Унікальні ресурси (чому віднесений до НПП)	Примітки
1	Banff National Park	1885	6,641	Перша в Канаді та одна з найдавніших. Відомий льодовик Літл-Айсфейс, мальовничі озера (Лейк Луїз), гірські вершини.	Обов'язковий до відвідування, символ канадського туризму.
2	Jasper National Park	1907	11,038	Величні гори, гірські озера, дика природа, рафтинг і гірськолижний туризм.	Є найбільшим заповідником у Скелястих горах і входить до списку світової спадщини ЮНЕСКО.
3	Yoho National Park	1886	1,313	Водоспади, скелі, кар'єри амоліту, дикі тварини.	Відомий своїми водоспадами Takakkaw і Emerald Lake.
4	Cape Breton Highlands National Park	1936	950	Вражаючі морські узбережжя, пішохідні маршрути, види на океан, краєвиди з висоти.	Найстарший у провінції Нової Шотландії.
5	Kootenay National Park	1920	2,439	Гейзери, гарячі джерела, льодовики, гірські річки.	Екосистеми високогір'я.
6	Fundy National Park	1948	206	Найвищі в світі приливи (до 16 м), скелі Norwell Rocks, унікальний морський ландшафт.	Відомий морсько-кам'яним колоритом і екосистемами.
7	Wood Buffalo National Park	1922	44,800	Найбільший у світі сухопутний національний парк, болотні угіддя, степи.	Важливий для біорозмаїття та збереження бізонів.
8	Gros Morne National Park	2005	1,805	Геологічна унікальність – гірські утворення, що формувалися 500 мільйонів років тому.	Внесений до списку світової спадщини ЮНЕСКО.
9	La Mauricie National Park	1970	536	Ліси, озера, луки – популярне місце для кемпінгу та водних видів спорту.	Відомий своїми осінніми пейзажами.
10	Pacific Rim National Park Reserve	1970	511	Протяжні узбережжя, піщані пляжі, хвилі для серфінгу, унікальна морська фауна.	Важливий для берегової екології та туризму.

Джерело: [19]

В даному дослідженні ми аналізуємо всього невелику частину від загальної кількості парків, але всього 10 із них займають 23% з усіх, що показує потенціал та значущість природоохоронної спадщини [19]. Національні парки Канади – це не просто захищена територія законом. Вони є важливим осередком екологічної та культурної діяльності.

Національні природні парки Канади не лише зберігають екологічну цінність, але й формують культурну та освітню ідентичність країни. Вони сприяють сталому розвитку, природоохоронним ініціативам та формуванню екологічної свідомості. Завдяки їхній численній природній красі, різноманіттю флори та фауни, а також відповідальному ставленню до ресурсів, національні природні парки Канади стають суттєвим елементом розвитку екологічного туризму та охорони середовища на глобальному рівні [19].

Простим прикладом, парки нам показують, як сталий туризм призводить до успіху, природоохоронні дії стають результативними. Природа у таких місцях змушує задуматись, такі парки надихають розвивати наш кругозір, шанувати природу, кажучи що вона є частина нашої ідентичності.

Можемо дійти висновку, що національні природні парки Канади охоплюють величезні та різноманітні території. Вони є ключовими центрами збереження виняткового біорізноманіття і природних ландшафтів. Протягом останніх років парки демонструють стрімке зростання туристичної популярності. Даний факт підтверджується рекордною кількістю відвідувачів. Досліджені парки пропонують розвинену інфраструктуру для активного відпочинку. Водночас вони здійснюють свою діяльність на суворих природоохоронних заходах. В парках проводиться активне залучення громад, забезпечується глибока інтеграція культурної спадщини корінних народів. Все це робить їх зразковими моделями сталого екологічного туризму.

2.2 Екологічний туризм в системі туристичної галузі

В результаті пандемії COVID-19 туристичні перспективи Канади також зазнали великих втрат. З часом, країна стала показувати стабільний прогрес відновлення туристичного попиту. Розвинута інфраструктура, унікальна географія територій, культурна спадщина, розвинута система сервісу, всі ці пункти, просували Канаду на ринку туризму, роблячи її привабливою для мандрівників.

Фундамент розвитку зайняли інвестиції в інфраструктуру, передові технології, розвинуті програми туріндустрії.

Так, в серпні 2023 р. – G Adventures оголосила про партнерство з Jerne, платформою, яка об'єднує творців контенту з постачальниками досвіду для певних географічних регіонів і тем. Таке партнерство зробить маркетингову стратегію компанії більш ефективною та допоможе збільшити охоплення клієнтів. А в листопаді 2022 р. – G Adventures інвестувала в стартап Reforest, що займається технологіями подорожей, який є цифровою платформою, яка об'єднує мандрівників із громадами, щоб відновити екосистему за допомогою методу лісовідновлення [25].

Економіка туризму в Канаді складається з кількох галузей. У 2024 р. ВВП галузі розподілився наступним чином (рис. 2.1).

Транспортна галузь становить 24 % туристичного сектору, розміщення становить 27 %, послуги з харчування та напоїв – 15 %, а всі інші товари та послуги, пов'язані з туризмом, становлять 34% ВВП сектора [47].

Разом ці галузі становлять 1,77 % ВВП Канади. Сектор туризму також є значним джерелом роботи для багатьох людей. У 2024 р. 704000 канадців працювали в туристичному секторі, що становить 3,4 % від загальної зайнятості [21].

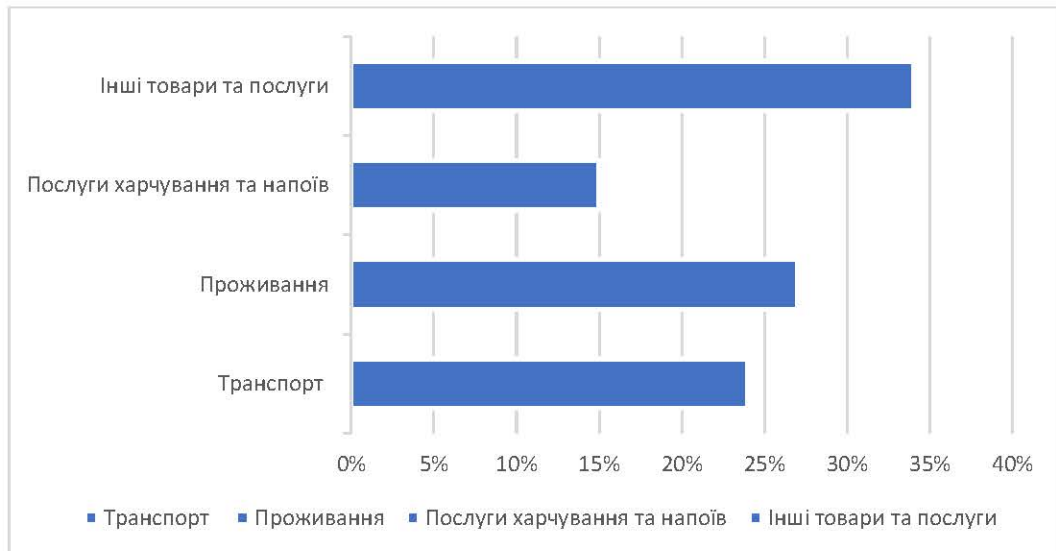

Рисунок 2.1 – Внесок галузі в економіку туризму Канади за 2024 р.

Джерело: Створений автором на основі [21]

Великий відсоток іноземного туризму, ніяк не заважає розвиватись внутрішньому, місцеві жителі з великою любов'ю та цікавістю подорожують власною країною.

У 2023 році американці становили 77,9 % іноземних відвідувачів Канади, але лише 50,7 % їхніх загальних витрат. Ця розбіжність здебільшого пов'язана з коротшим перебуванням, оскільки багато туристів із США приїжджають сюди лише для одноденних поїздок [21].

Кількість поїздок і поведінка відвідувачів Канади з США та інших країн у 2023 р. наведено на рис. 2.2.

Громадяни США займають лідируючу позицію серед віжджаючих до країни, але у порівнянні з іншими, вони не затримувались там на довго та не витрачали багато грошей.

Провінція Онтаріо стала найпопулярнішим місцем для туристів, привернувши 46,9 % іноземних відвідувачів у період з січня по листопад 2024 року, за ним йдуть Британська Колумбія та Квебек [21]

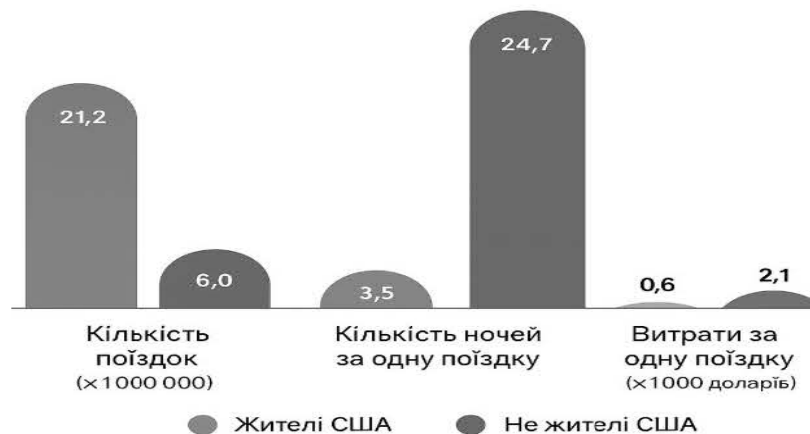

Рисунок 2.2 – Кількість поїздок і поведінка відвідувачів Канади з США та інших країн у 2023 р.

Джерело: [21]

Проведемо аналіз екотуризму Канади (рис. 2.3).

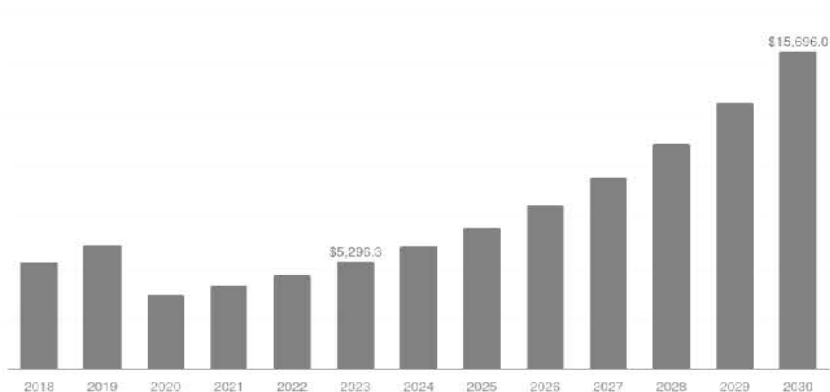

Рисунок 2.3 – Канадський ринок екотуризму, 2018-2030 (млн. дол. США)

Джерело: [22]

У 2023 р. ринок екотуризму Канади отримав 5 296,3 млн доларів США, а до 2030 року очікується, що він досягне 15 696,0 млн доларів США [24]

Очікується, що з 2024 р. по 2030 р. ринок Канади зросте на 16,8 % в середньому. З точки зору сегмента, у 2023 р. земля була найбільшим видом діяльності, що приносить дохід. Земля є найприбутковішим сегментом виду діяльності, який реєструє найшвидше зростання протягом прогнозованого

періоду. Статистика доходу всього екологічного ринку Канади за 2023 рік наведена в табл. 2.2.

З точки зору доходів, у 2023 р. на Канаду припадало 2,2 % світового ринку екотуризму. Очікується, що США лідируватимуть на світовому ринку за доходами у 2030 р. У Північній Америці американський ринок екотуризму, за прогнозами, стане лідером регіонального ринку з точки зору прибутку в 2030 р. Канада є найбільш швидкозростаючим регіональним ринком у Північній Америці та, за прогнозами, досягне 15696,0 млн. дол. США до 2030 р [24].

Таблиця 2.2 – Ринок екологічного туризму Канади в 2023 р.

Виручка ринку в 2023 році	5296,3 млн дол
Очікуваний ринковий дохід у 2030 році	15696,0 млн дол
Швидкість росту з урахуванням очікувань	16,8% (CAGR з 2023 по 2030 рр.)
Сегментація ринку	Сухопутний, морський
Ключові гравці ринку в усьому світі	G Adventures, JPMorgan Chase & Co, Adventure Alternative Ltd, ROW Adventures, Natural Habitat Adventures

Джерело: створено автором на основі [24]

Для стимулювання відвідуваності Parks Canada регулярно проводить маркетингові кампанії. Прикладом є ініціатива «Canada Strong Pass» на літо 2025 р. Дана ініціатива пропонує безкоштовний вхід до всіх національних парків та історичних місць, а також 25% знижку на кемпінг та ночівлю [50].

Національна стратегія «A World of Opportunity» розроблена федеральною маркетинговою агенцією Destination Canada має горизонт планування до 2030 р. Вона є надзвичайно амбітною, ставлячи за мету збільшити щорічні доходи від туризму зі 140 млрд дол. до 160 млрд. дол. Ключовим для досягнення цієї мети є не просто кількісне зростання, а глибока трансформація галузі [50]. В її основі лежать такі ключові принципи:

- колективні дії, що передбачають співпрацю між усіма гравцями ринку;
- стратегічні інвестиції за умови залучення приватного та державного капіталу в інфраструктуру й нові продукти;
- прийняття рішень на основі даних.

На додаток до цього багато регіональних туристичних організацій, наприклад, в Онтаріо, на Острові Принца Едуарда та в інших провінціях, підписали «Sustainable Tourism 2030 Pledge». Це публічне зобов'язання щорічно вимірювати та покращувати свої показники сталого розвитку за критеріями, узгодженими з глобальними стандартами, до 2030 р. [48]. Такі ініціативи демонструють поширення принципів сталого розвитку «знизу-вгору». Їх активне застосування дозволяє зробити висновок про готовність галузі на місцях брати на себе відповідальність.

Розмір ринку екотуризму, CAGR і статистика галузі на 2024 р. наведено в табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Розмір ринку екотуризму, CAGR і статистика галузі на 2024 р.

Показник	Значення (млн. дол. США)
Дохід від продажу глобального ринку екологічного туризму	271595
Ринок екотуризму в Північній Америці. Дохід від продажів	108638
Ринок екотуризму в Мексиці. Дохід від продажу	9886,04
Канадський ринок. Дохід від продажу екотуризму	13036,5
Дохід від продажу ринку екотуризму США	85715,3
Дохід від продажу ринку екотуризму в Європі	81478,4
Ринок екотуризму в Італії. Дохід від продажів	7007,14

Джерело: створено автором на основі [23]

Світовий ринок екотуризму, стрімко зростає, дохід вже перевищує 271 млрд. дол. США (рис. 2.4). На фоні всіх країн Канада виділяється своєю багатою природою, якісно побудованою інфраструктурою, розвитком сталого туризму. Згідно з показниками, подальші прогнози можна ставити тільки на позитивні перспективи та більший інтерес інвесторів.

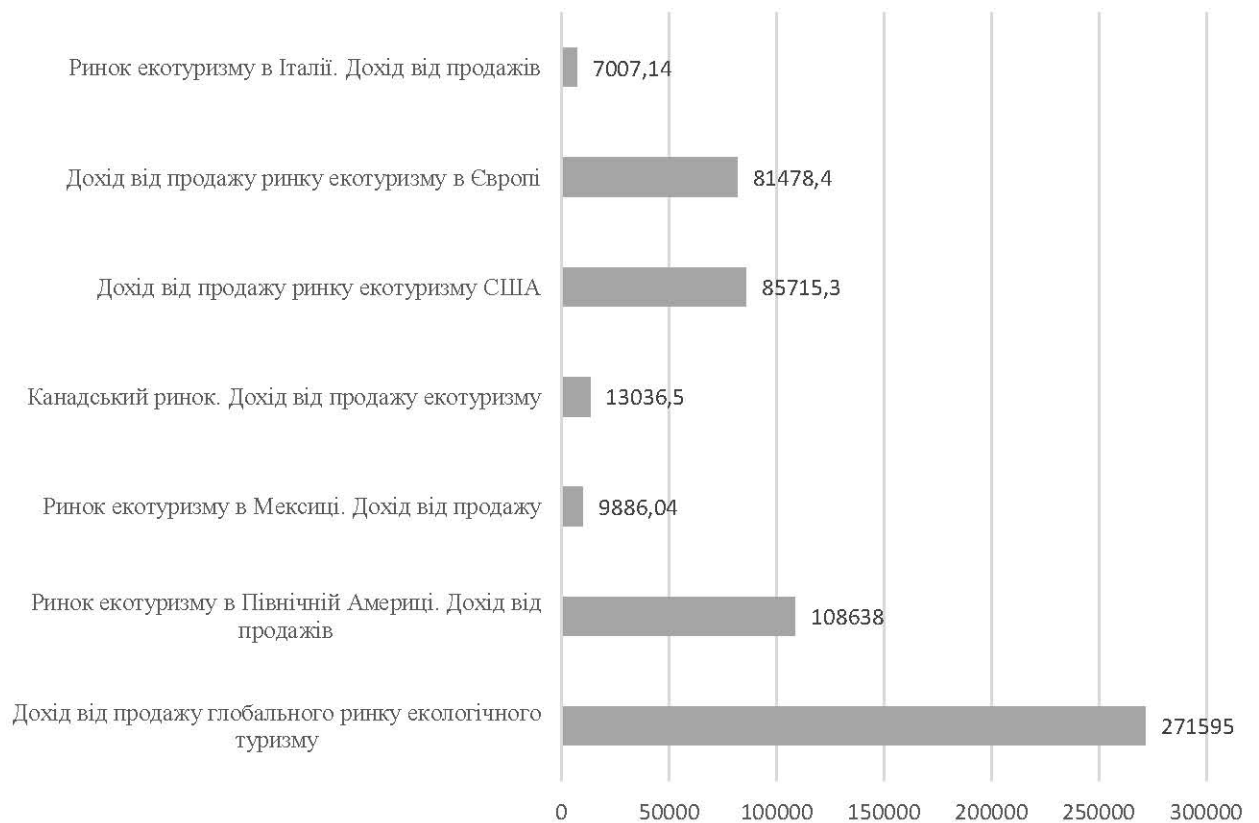

Рисунок 2.4 – Графічне зображення розміру ринку екотуризму, CAGR і статистика галузі за 2024 р.

Джерело: створено автором на основі [23]

В цілому, дані таблиці віддзеркалюють зростаючу популярність екотуризму та його значний вплив на економіки окремих країн та регіонів, що робить цей сектор перспективним для інвестицій і розвитку в майбутньому.

На основі проведеного аналізу можна зробити висновок, що екологічний туризм є динамічним сектором у системі туристичної галузі Канади. Вінг демонструє стрімке відновлення після пандемії. Основними драйверами розвитку є розвинена інфраструктура, інвестиції у сталі технології, які

підкріплюються застосуванням інноваційних маркетингових стратегій. Прогнозується, що його обсяг збільшиться з 5,3 млрд дол. у 2023 р. до майже 15,7 млрд дол. до 2030 р. Очікувана позитивна динаміка відображає успішність стратегії Канади, спрямованої на просування своїх природних багатств та принципів відповідального туризму на глобальному ринку.

2.3 Географія екологічного туризму

Екотуризм є динамічним і далекосяжним сектором економіки країн, особливо Канади. Екотуризм у Канаді поділяється на два сегменти: природний екотуризм та екотуризм, який акцентує увагу на мистецтві та культурі місцевих жителів. Це має позитивний вплив на соціальні та економічні аспекти Канади, що видно через її ВВП та зростання інших суміжних сфер. Вони прийняли деякі принципи, щоб забезпечити безперебійну роботу відділу. Однак це також має деякі недоліки для країни.

Канада є однією з найбільших країн у світі, і її можливості в екотуризмі обумовлені вражаючою географією. Це підкріплюється першокласними міжнародними центрами, а також теплими та доброзичливими людьми. Канадський екотуризм зосереджений головним чином на двох сферах:

- природний екотуризм;
- екотуризм, зосереджений на мистецтві та культурі місцевих корінних груп.

Одні з прикладів екотуризму в Канаді включають природні багатства, які наведено на рис. 2.5.

Екотуризм є важливою складовою частиною канадської економіки. Він поєднує природний туризм із культурною цілісністю місцевих жителів. Цей вид туризму позитивно впливає як на економічні, так і соціальні аспекти життя в Канаді.

Принципи екотуризму (рис. 2.6) підтримують збереження навколишнього середовища, що є важливим аспектом для стійкого розвитку в рамках глобальних екологічних ініціатив.

Редберрі-Лейк – це солоне озеро площею 5600 гектарів у сильно оброблюваному, закритому водозборі на сільськогосподарських угіддях прерії центрального Саскачевану. Регіональний парк з котеджами та рекреаційними спорудами розташований на північно-західному березі. Вітрильні човни та плавці можна побачити, як користуються озером у літні дні.

- Ці ініціативи підкреслюють багатство природного спадку Канади та відкривають нові горизони для екологічного туризму, забезпечуючи одночасно збереження довкілля

Ніагарський уступ – це лінійний безперервний топографічний об'єкт у південно-центральної частині провінції Онтаріо. Охоронні території вздовж уступу складають основні території Біосферного заповідника Це туристичний магніт; 117 парків та охоронних територій розташовані вздовж його 725-кілометрової довжини, з'єднаних безперервною пішохідною стежкою – стежкою Брюса. Більша частина Ніагарського уступу перебуває у приватній власності, включаючи багато його основних природних зон.

- Землекористування регулюється Планом Ніагарського уступу уряду провінції. Цей план запроваджує процес затвердження забудови та встановлює критерії мінімізації кумулятивних ефектів для збереження культурної спадщини району

Рисунок 2.5. – Приклади природних об'єктів що сприяють розвитку екотуризму

Джерело: створено автором, на основі [29, с.16].

Більше 48 парків можуть запропонувати різні види активного туризму, а унікальні природні умови у вигляді гір, лісів, озер та річок будуть тільки доповнювати емоції від такої подорожі [43]. Загальна площа цих територій становить приблизно 328,198 км². Таке територіальне охоплення становить охоплене близько 3,3% усієї сухопутної території Канади [49].

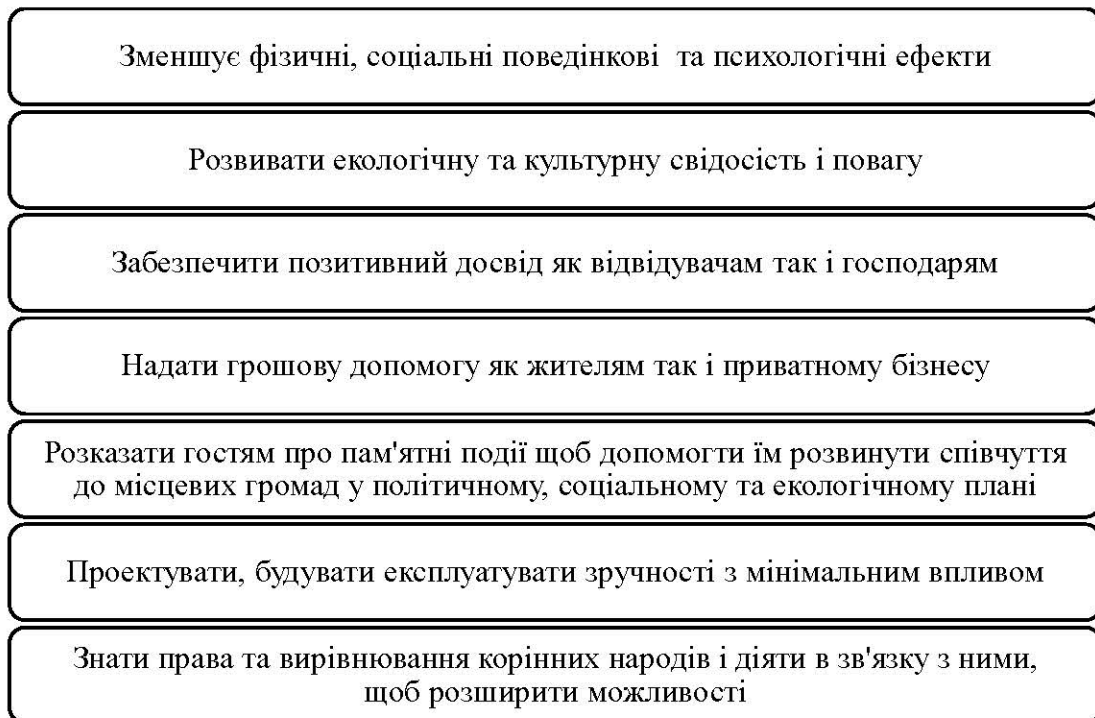

Рисунок 2.6 – Принципи екотуризму

Джерело: створено автором на основі [12]

Місцеві жителі, навчають, розповідають про свій побут, про своє життя, такий обмін досвідом, підвищує рівень обізнаності туриста, та допомагає глибше пірнути у традиції та побут корінних народів.

Кожен рік, національні парки Канади приймають у себе мільйони туристів. Такі місця користуються популярністю не лише у приїжджих, корінні мешканці з великою цікавістю вивчають нові куточки своєї країни. З 2012 р. кількість відвідувачів складає більше ніж 12 млн. людей. Найвищий попит припав на період 2017-2018 рр., коли в національні парки Канади приїхали майже 17 млн. людей [33].

Наступні роки тенденція була приблизно рівна, але єдиним роком, коли було зафіксовано менше ніж 12 млн. відвідувачів, був 2020 рік, коли на вулиці вирувала пандемія COVID-19. Однак, у 2021-2022 рр. статистика сягла вже майже 15 млн. туристів, що переконує нас у подальшому відновленні після пандемії [33].

Тенденція вже 2022-2023 рр. показує стабільне відновлення кількості відвідувачів. Найбільш популярним парком у той період став національний парк Банф, Альберта. Кількість його відвідувачів перевищила 4 млн. осіб, що на 12 % більша ніж ніж у попередньому році. Наступним у списку йде національний парк Джаспер, також на Альберті, з майже 2,5 млн. відвідувачів, та збільшенням на 14 % порівняно з 2021-2022 р. [33].

У табл. 2.4 наведено інші парки, які були у першій десятці.

Таким чином, географія екологічного туризму в Канаді є складною і багатогранною, що відкриває численні можливості для розвитку. Поєднання природної краси, культурної спадщини та активного залучення місцевих громад створює сприятливі умови для формування екологічного туризму на урядовому та громадському рівнях. Сталий розвиток, свідомість про екологічні проблеми та зусилля збереження природних ресурсів стануть основою для успішного майбутнього екологічного туризму в країні.

Таблиця 2.4 – Статистика парків з найбільшою відвідуваністю у 2022-2023рр.

Національний парк	Кількість відвідувачів у 2022 р.	Зміни у 2022 р. до 2021 р. у %
Національний парк-заповідник Тихоокеанського краю в Британській Колумбії	1 163 362	-2%
Морський парк Сенгей-Сент-Лоуренс у Квебеку	1 070 634	+22%
Національний парк Маунт-Ревелсток та парк Глейшер у Британській Колумбії	775 190	+7%
Національний парк Йохо в Британській Колумбії	663 878	+24%
Національний парк Кутеней у Британській Колумбії	574 126	+13%
Національний парк Пойнт-Пелі в Онтаріо	492 122	-9%
Національний парк Вотертон-Лейкс в Альберті	475 842	-8%
Національний парк півострова Брюс в Онтаріо	460 435	-11%

Джерело: [33]

Географія екотуризму Канади наведена на рис. 2.7.

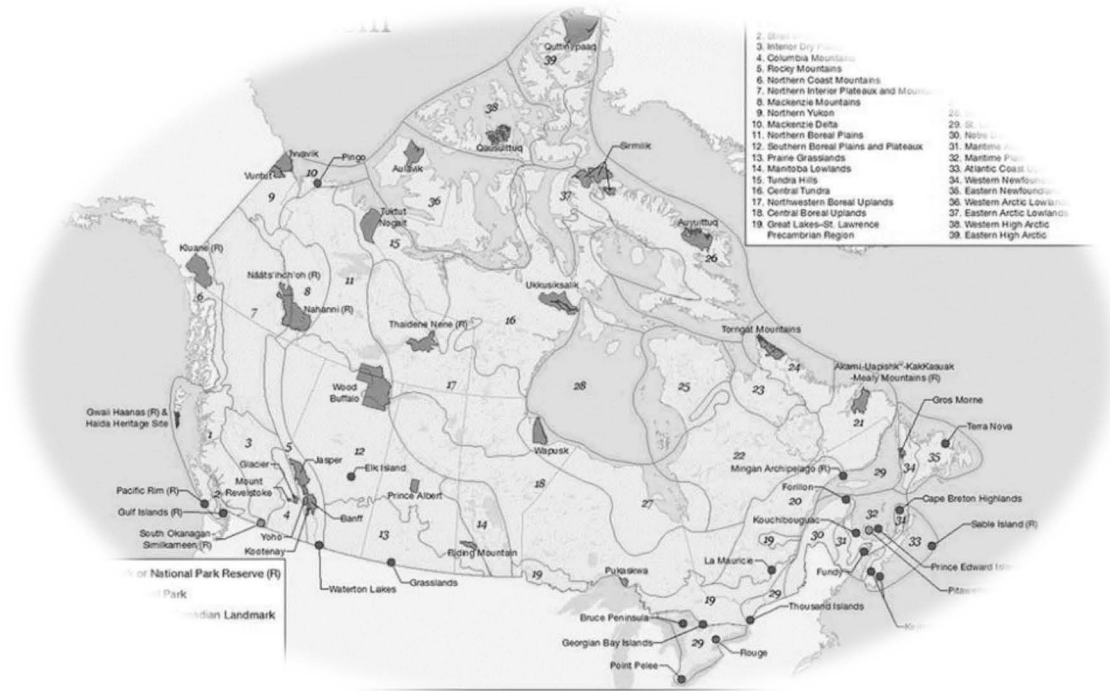

Рисунок – 2.7. Географія екотуризму Канади (національні парки Канади)

Джерело: [19]

Рис. 2.7. представляє собою географічну карту, на якій позначені національні парки та їх резерви. Великі парки, які охоплюють природні ландшафти, скелясті узбережжя, гірські масиви розташовані у Канаді, та всі ці переваги дозволяють відвідувачам поринути у дослідження унікальної природи навколо.

Загалом, карта ілюструє важливість збереження природних територій для розвитку екотуризму, який може сприяти, як економічному зростанню, так і охороні довкілля. Численні туристичні маршрути мають змогу розвиватись за рахунок різноманітності ландшафтів. Наявність національних парків у різних регіонах також підкреслює необхідність збалансованого підходу до використання природних ресурсів і залучення місцевих громад до туристичних ініціатив. Розбір статистики показує нам зростаючий інтерес туристів до екологічного напрямку.

Можемо дійти висновку, що географія екологічного туризму в Канаді характеризується двома основними напрямками. Перший – це туризм,

орієнтований на унікальні природні ландшафти, яка зосереджені в численних національних парках. Другий – культурний туризм. Він акцентує на спадщині корінних народів. Цей поділ забезпечує значний внесок в економіку країни. Було відзначено стабільно високу й зростаючу кількість відвідувачів. Вона після тимчасового спаду через пандемію відновилася до майже 15 млн. на рік. При цьому лідерами є такі парки, як Банф і Джаспер. Основою для цього слугує розгалужена мережа національних парків. Успіх сектору ґрунтується на чітких принципах мінімізації впливу на довкілля, сталому використанні ресурсів і обов'язковому залученні місцевих громад. Все це утверджує Канаду як одного зі світових лідерів у сфері відповідального туризму.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

За результатами написання другого розділу сформовано такі висновки та узагальнення:

1. В результаті дослідження характеристики національних природних парків Канади відзначено їх біорізноманіття та унікальність екосистем. Акцентом в канадській системі національних парків збереження культурної спадщини корінних народів. При цьому парки служать не тільки місцем для відпочинку й рекреації. Вони представляють собою важливі об'єкти для наукових досліджень. Дослідниками вивчаються природні процеси, екологічні зміни і вплив людини на природу.

2. В процесі дослідження сучасного стану туристичної галузі відзначено, що Канада переживає період відновлення після впливу пандемії COVID-19. Основна увага при цьому зосереджена на розвитку екологічного й сталого туризму. В основі обраних напрямків лежить зростаюча еко-свідомість населення. Країна здійснює активне просування національних парків. Вони позиціонуються як місця для відпочинку з низьким впливом на довкілля. Результати дослідження попиту в туристичній галузі Канади свідчать про

зростаючу увагу до екологічних проблем. Також відзначається потреба у відповідальному споживанні природних ресурсів.

3. Зроблено висновок, що географія екологічного туризму в Канаді характеризується двома основними напрямками. Перший – це туризм, орієнтований на унікальні природні ландшафти, яка зосереджені в численних національних парках. Другий – культурний туризм. Він акцентує на спадщині корінних народів. Цей поділ забезпечує значний внесок в економіку країни. Було відзначено стабільно високу й зростаючу кількість відвідувачів. Вона після тимчасового спаду через пандемію відновилася до майже 15 млн. на рік. При цьому лідерами є такі парки, як Банф і Джаспер. Основою для цього слугує розгалужена мережа національних парків. Успіх сектору ґрунтується на чітких принципах мінімізації впливу на довкілля, сталому використанні ресурсів і обов'язковому залученні місцевих громад. Все це утверджує Канаду як одного зі світових лідерів у сфері відповідального туризму.

РОЗДІЛ 3.

ІННОВАЦІЙНИЙ АВТОРСЬКИЙ ТУРИСТИЧНИЙ ПРОДУКТ НА БАЗІ
РЕСУРСІВ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ КАНАДИ3.1. Ринок екологічного туризму Канади як передумова розбудови
нових туристичних маршрутів

Розмір глобального ринку екотуризму оцінювався в 216,49 млрд. дол. США в 2023 р. та, за прогнозами, зросте з 260,76 млрд. дол. США в 2024 р. до 759,93 млрд. дол. США в 2032 р., демонструючи CAGR 14,31 % протягом прогнозованого періоду. Європа домінувала на ринку екотуризму з часткою ринку 38,87 % у 2023 р. [24].

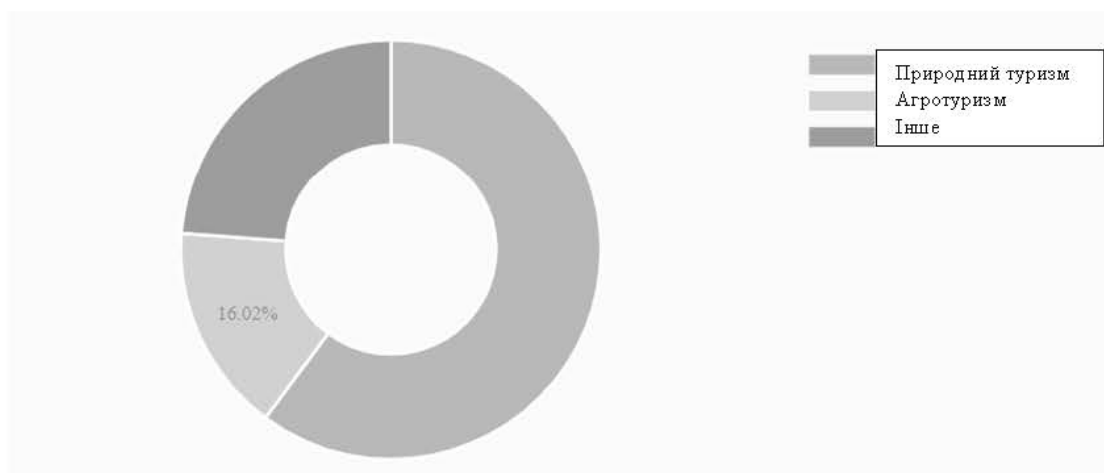

Рисунок 3.1 – Глобальний ринок екологічного туризму за типами у 2023 р.

Джерело: [24]

Дані графіка вказують на те, що екологічний туризм, зокрема в сегментах природи та диких тварин, продовжує активно розвиватися, враховуючи потреби сучасних туристів, зацікавлених у сталому й відповідальному способі відпочинку.

Через те що доходи стрімко зростають, з ними разом зростає і інтерес у туристів до флори і фауни, тим самим буде збільшуватись і кількість самих туристів, які будуть прижати за враженнями, що ще більше сприятиме

зростанню доходів Канада посідає помітне місце на світовому туристичному ринку, поєднуючи багатство природних ресурсів, культурне розмаїття та високий рівень безпеки. У 2024 році країна була 11-ю у світі за Індексом розвитку подорожей і туризму, поступаючись лише десяти провідним туристичним напрямкам, таким як Франція, Іспанія та США. Це свідчить про стабільну позицію Канади в глобальному туристичному секторі, хоча є потенціал для подальшого зростання [44, с. 11].

Туризм є важливою складовою економіки Канади. Згідно зі статистичними даними у 2023 р. було зафіксовано 27,2 млн в'їздних туристів [34]. У 2024 р. загальний дохід від туризму склав 129,6 млрд. канадських доларів, що на 4 % більше порівняно з попереднім роком [45]. За 2024 р. витрати міжнародних туристів зросли на 8,0%, досягнувши 92,3% від допандемічного рівня 2019 р. Значна кількість з них – це люди, що обирали подієвий туризм. Серед важливих подієвих заходів варто відзначити Олімпійські ігри, фестивалі, Canada Signature Experiences [46].

Економічний внесок галузі є вагомим. У четвертому кварталі 2024 р. частка туризму у ВВП Канади становила 1,78%. При цьому кількість робочих місць, прямо чи опосередковано створених сектором, сягнула 708,900. Така кількість залучених у сферу працівників складає 3,35% від загальної зайнятості в країні. Важливо відзначити, що річне зростання ВВП від туризму у 2024 р. склало 3,8%. Таке зростання суттєво випередило загальний темп зростання канадської економіки, який становив 1,6% [48].

Якщо подивитися на статистичні данні, з країн, які подорожували до Канади частіше за все з'ясується, що лідером є США – близько 21,2 млн осіб, що становить майже 77,9 % всіх прибуттів до країни. На другому місці розташувалась Велика Британія, Франція та Мексика [34]. Детально розглянути всю статистику можна на рис. 3.2.

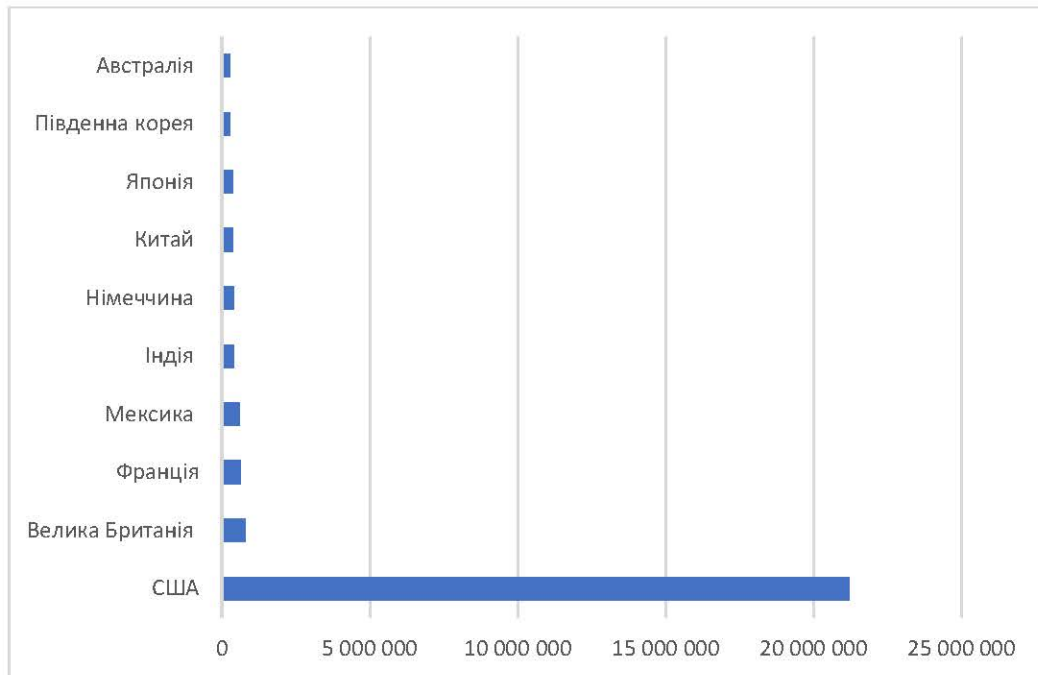

Рисунок 3.2 – Країни-донори туристів до Канади

Джерело: створено автором на основі [34]

Проте, якщо заглибитися в аналіз нішових секторів, які є основою екотуризму, картина виявляється менш оптимістичною. Наприклад, сектор туризму корінних народів, що є ключовим компонентом автентичного та культурно-насиченого екотуризму, демонструє тривожні тенденції. З урахуванням інфляції, його реальний внесок у ВВП у 2023 р. залишався на 24% нижчим за рівень 2019 р. Така ситуація створює ризик формування «двошвидкісного» туризму в Канаді. В такому випадку великі гравці і масові напрямки процвітають [49]. Паралельно з цим малі підприємства, сільські громади і оператори унікальних екотуристичних продуктів залишаються позаду. Якщо державна політика та інвестиційні стратегії будуть орієнтуватися виключно на узагальнені макропоказники, це може призвести до втрати унікальних конкурентних переваг Канади. В свою чергу, це стане причиною зниження довгострокової стійкості її туристичної пропозиції. Виявлена динаміка спаду дозволяє зробити висновок про потребу цільових програм підтримки. Такі програми мають бути подібні до стратегії розвитку туризму корінних народів.

Туристичний ринок Канада посідає високі місця у світовій статистиці, завдяки своїй різноманітній природі та культурній спадщині. Унікальність ландшафтів дає змогу подорожувати туристам, які прагнуть насолодитись активним відпочинком. Ці фактори спільно сприяють зміцненню її позицій на глобальному туристичному ринку.

3.2 Розробка туристичного продукту «Дика природа Канади: від лісів до гір»

Сучасний стан екологічного туризму Канади та її національних парків, дозволяє нам запропонувати новий екотуристичний продукт – тур Канадою з відвідуванням різних національних парків.

Назва туру: Авторський тур «Дика природа Канади: від лісів до гір» має екологічно-пізнавальний характер.

Маршрут: Варшава – Калгарі – національні парки Канади – Калгарі – Варшава.

Авіакомпанія: Air Canada (в обох напрямках).

Тривалість туру: 3 дні активної програми + 2 дні на дорогу.

Протяжність маршруту наземного транспорту: приблизно 550 км.

Кількість туристів у групі: 10 осіб.

Цільова аудиторія: молодь, активні люди середнього віку.

Види транспорту: авіаційний транспорт, мікроавтобус, пішохідні маршрути, велосипед, каяк.

Таблиця 3.1 – Логістика початку туру «Дика природа Канади: від лісів до гір» (день прибуття)

Часові рамки	Активність
6:00	Початок збору групи в аеропорту імені Фредеріка Шопена, Варшава
10:00	Виліт з Варшави рейсом авіакомпанії Air Canada
18:00	Прибуття до Калгарі
18:30	Трансфер до місця проживання поблизу Національного парку Банф
20:00	Поселення в готелі HI Banff Alpine Centre, відпочинок

Джерело: створено автором

Харчування: сніданки, обіди-пікніки, дві вечери.

Вартість на одну особу за станом на травень 2025 р. 75000 грн.

День прибуття.

День 1.

Перший день після прибуття дозволяє туристам познайомитись з місцевою природою, відпочити та насолодитись неймовірними видами парку Банф, зробити фото біля озера Луїз. Підтримка гіда буде супроводжувати всі прогулянки, це допоможе глибше відчутти переваги подорожі, дізнатись цікаві факти про національний парк. Програму першого дня наведено в табл. 3.2.

Таблиця 3.2 – Програма туру «Дика природа Канади: від лісів до гір» (перший день)

Часові рамки	Активність
09:00 – 09:30	Зустріч групи та трансфер до Національного парку Банф
09:30 – 12:30	Піший похід мальовничими стежками Банфу з гідом
12:30 – 13:30	Пікнік на природі з місцевими продуктами
14:00 – 16:00	Прогулянка навколо озера Луїз, фотосесія
16:00 – 18:00	Вільний час для відпочинку або додаткових прогулянок
18:00 – 19:30	Вечеря у ресторані з видом на гори
20:00 – 22:00	Трансфер до кемпінгу, відпочинок на природі

Джерело: створено автором самостійно

Маршрут туру «Дика природа Канади: від лісів до гір» у перший день наведено на рис. 3.3.

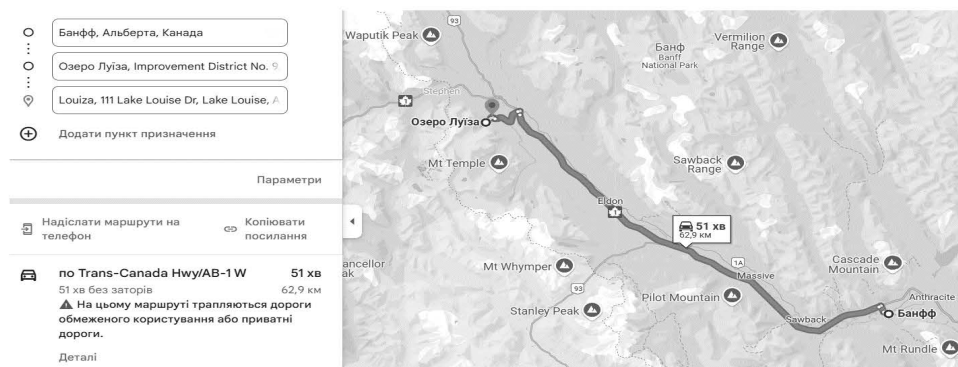

Рисунок 3.3 – Маршрут туру «Дика природа Канади: від лісів до гір» (перший день)

Джерело: складено автором

День 2.

Другий день туристи мають можливість провести більш активно. Види озера Морейн будуть дивувати. За окрему плату відпочиваючі можуть зайнятися каякінгом, разом з підтримкою інструктора. Експедиція до льодовика Атабакса з гідом дозволить відчути всю потужність природи Канади. Вечірній час розраховано більш спокійно, історії місцевих гідів біля вогнища розкриють всю історію цих місць. Програму другого дня наведено в табл. 3.3.

Таблиця 3.3 – Програма туру «Дика природа Канади: від лісів до гір» (другий день)

Часові рамки	Активність
08:00 – 08:30	Сніданок у кемпінгу
08:30 – 09:00	Трансфер до озера Морейн
09:00 – 11:00	Каякінг по озеру Морейн під наглядом інструкторів (За окрему плату)
11:00 – 13:00	Піша експедиція до льодовика Атабакса
13:00 – 14:00	Обід на природі біля льодовика
14:00 – 18:00	Відпочинок на природі: кемпінг, спостереження за дикою природою
18:00 – 20:00	Вечеря біля багаття, історії місцевих гідів
20:00 – 22:00	Вільний час, ночівля в кемпінгу

Джерело: складено автором

Маршрут туру «Дика природа Канади: від лісів до гір» (другий день) наведено на рис. 3.4.

Рисунок – 3.4. Маршрут туру «Дика природа Канади: від лісів до гір» (другий день)

Джерело: складено автором

День 3.

Третій день буде пов'язаний з дослідженням парку Йохо. Вело-прогулянка покаже всі принади парку. Після прогулянки туристи мають можливість насолодитися локальними стравами цього регіону, зробити фото на оглядових майданчиках, купити сувеніри, щоб взяти з собою частину цієї подорожі. Завершиться день прощальною вечерею в Калгарі. Програму третього дня наведено в табл. 3.4.

Таблиця 3.4. – Програма туру «Дика природа Канади: від лісів до гір» (третій день)

Часові рамки	Активність
08:00 – 08:30	Сніданок у кемпінгу
08:30 – 09:00	Трансфер до Національного парку Йохо
09:00 – 12:00	Гірська вело-прогулянка мальовничими маршрутами парку
12:00 – 13:30	Обід на природі, дегустація локальних страв
13:30 – 16:00	Відвідування оглядових майданчиків, фотосесія
16:00 – 18:00	Вільний час для покупок сувенірів та відпочинку
18:00 – 20:00	Прощальна вечеря в ресторані в Калгарі
20:00 – 22:00	Трансфер до готелю, підведення підсумків туру, вільний час

Джерело: складено автором

Маршрут туру «Дика природа Канади: від лісів до гір» (3 день) наведено на рис. 3.5.

Рисунок 3.5. – Маршрут туру «Дика природа Канади: від лісів до гір» (третій день)

Джерело: складено автором

День відбуття.

У табл. 3.6. наведено складові утворення вартості туру «Дика природа Канади: від лісів до гір».

Таблиця 3.5 – Логістика завершення туру «Дика природа Канади: від лісів до гір» (день відбуття)

Часові рамки	Активність
08:00 – 09:00	Сніданок
09:00 – 12:00	Виселення з хостелу HI Banff Alpine Centre
12:00 – 13:30	Трансфер до аеропорту Калгарі
17:00	Виліт з Калгарі до Варшави рейсом авіакомпанії Air Canada
+1 день, 08:00	Прибуття до Варшави, завершення туру

Джерело: складено автором

Таблиця 3.6 – Розрахунки собівартості туру «Дика природа Канади: від лісів до гір» на момент 2025 року

Стаття витрат	Вартість на одну особу (грн)	Вартість на 10 осіб (грн)	Вартість на 20 осіб (грн)
Авіаквитки туди-назад Air Canada)	33 000	330 000	660 000
Проживання (2 ночі кемпінгу + 1 ніч хостел)	5 400	54 000	108 000
Харчування (3 дні, часткове)	4 200	42 000	84 000
Страхування туристичне	600	6000	12 000
Віза	3 000	30 000	60 000
День 1 – Похід + озеро Луїз	4 500	45 000	90 000
День 2 – Льодовик + (Каякінг за окрему плату)	3 600	36 000	72 000
День 3 – Велоекскурсія + спостереження за природою	2 600	24 700 (знижка 5 % від 10 людей)	49 400(знижка 5 % від 10 людей)
Трансферна логістика	6000	6000	9000
Загальна сума	62 900	573 700	1 144 400

Джерело: створено автором

Якщо розглядати ціну туру для клієнта, для того щоб отримати дохід від подорожі на 10 осіб потрібно поставити суму продажу 75000 тис. грн.

А сума постійних витрат, які будуть використані при розробці туру дорівнює 55000 тис. грн. Складові наведено на рис. 3.6.

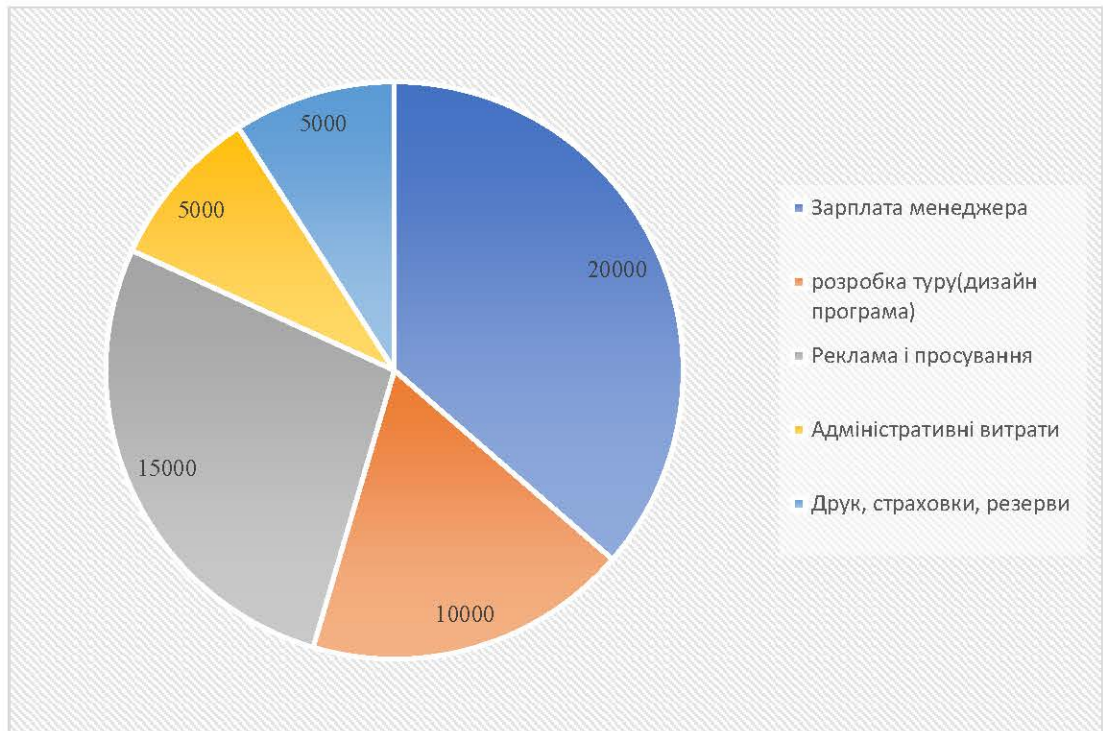

Рисунок 3.6 – Складові постійних витрат туру «Дика природа Канади: від лісів до гір»

Джерело : створено автором

Розрахувати точку беззбитковості створеного туру, можна за формулою:

$$\text{Точка беззбитковості} = \frac{\text{Постійні витрати}}{\text{Ціна туру} - \text{Змінні витрати на 1 особу}}$$

Де :

Постійні витрати = 55000

Ціна туру = 75000

Змінні витрати на 1 особу = 62 900

$$\text{Точка беззбитковості} = \frac{55000}{75000 - 62900} = 4.55 \text{ Округляємо до } 5$$

Отже розраховуючи точку беззбитковості для туру можна зробити висновок

що починаючи з 5 людини, тур починає приносити прибуток. наведено в табл. 3.7.

Таблиця 3.7 – Розрахунок прибутку від туру «Дика природа Канади: від лісів до гір» на різну кількість туристів.

Кількість туристів	Дохід (грн)	Змінні витрати (грн)	Загальні витрати(грн)	Прибуток(грн)
1	75000	62900	117900	-42900
5	450000	377400	432400	17600
10	750000	629000	684000	66000
20	1500000	1258000	1313000	187000

Отже, підрахувавши всі витрати туру «Дика природа Канади: від лісів до гір», було винесено загальну вартість на одну людину: 75000 грн. Проаналізувавши пропозиції інших туристичних компаній України, можемо сказати, що ціна даного туру є конкурентоспроможною, та обґрунтованою з економічної сторони, з огляду на всі включені послуги.

Тур виділяється з поміж інших своїм підходом до подання інформації, усвідомлення екологічно-територіальних різноманіть. Сьогодні це будуть спокійні луки, завтра гірські озера, а в кінці величні льодовики.

10 людей, це оптимальна група для такої активної подорожі. Природне навантаження зовсім не постраждає. Люди у групі та гіді мають спосіб дійти до більшого розуміння, розповісти, показати щось більше.

Структура активної подорожі разом з інтеграцією природного та культурного середовища роблять його популярним серед молоді, яка хоче відчувати емоції від атмосфери регіону та прагне нового досвіду та випробувань. Активні люди середнього віку дають перевагу саме цьому варіанту за можливість втекти від бетонного сірого міста на насолодитись спокоєм природи

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3

За результатами написання третього розділу сформовано такі висновки та узагальнення:

1. Визначено місце Канади на туристичному ринку світу. Країна займає важливе місце на світовому туристичному ринку. Цьому сприяють різноманітна природа, культурна спадщина, а також стабільний імідж безпечної країни для подорожей. На основі унікальних природних ландшафтів в країні функціонує значна кількість природних парків і резерватів. Вони привертають мільйони туристів щорічно, сприяючи зміцненню позицій країни на глобальному туристичному ринку.

2. Розроблено туристичний продукт «Дика природа Канади: від лісів до гір». Він передбачає створення унікального й інтерактивного досвіду для туристів. В турі буде поєднано екологічний туризм з культурною освітою і активним відпочинком. До розробленого туристичного продукту було включено спеціалізовані екскурсії. Вони охоплюють різноманітність канадських природних ландшафтів, разом із можливістю спостереження за дикими тваринами. Планується, що залучення місцевих громад для участі в програмі, дозволить туристам отримати поглиблене розуміння культури і традицій. Така комплексна пропозиція може стати основою для формування глибоких і незабутніх вражень мандрівників. Паралельно підкреслюючи цінність канадської природи і культури.

ВИСНОВКИ

У процесі виконання кваліфікаційної роботи вирішено всі поставлені завдання та досягнуто встановленої мети. Результати проведеного дослідження дозволили сформулювати такі висновки та узагальнення:

1. Уточнено зміст поняття «екологічний туризм»: це – вид туризму, який зосереджується на відвідуванні природних територій з метою насолоди природою, дбайливого використання природних ресурсів і збереження екосистем. Визначено, що він включає в себе освіту туристів про екологію, культури місцевих громад та збереження довкілля. Було досліджено, що кожна форма екологічного туризму має власні особливості та акценти, але всі вони об'єднані спільною ідеєю відповідального ставлення до навколишнього середовища.

2. Досліджено питання екологічного туризму через аналіз праць науковців. Дослідженням даного питання займалась велика кількість вчених. Так, екотуризм було розглянуто у праці «Теоретичні основи визначення сутності екологічного туризму», автор детально розглядає різні підходи до визначення поняття «екологічний туризм». У працях інших авторів було визначено головні акценти на системному підході до визначення і реалізації екотуристичних стратегій, що має не лише наукове, але й практичне значення – як для організаторів туризму, так і для управлінців, екологів та освітян. Було підкреслено актуальність екотуризму як інструменту гармонізації взаємин між суспільством і природою, важливість підтримки від держави. Виділено цінність створення нормативно-правової бази та проведення просвітницьких заходів.

3. Визначено чинники впливу на екологічний туризм. Зокрема, що його розвиток залежить від комплексного врахування екологічних, соціально-економічних, інфраструктурних, правових та культурних чинників. Забезпечення сталого розвитку екотуризму потребує координації зусиль державних органів, місцевих громад, туристичних операторів та туристів.

4. В результаті дослідження характеристики національних природних парків Канади відзначено їх біорізноманіття та унікальність екосистем. Акцентом в канадській системі національних парків збереження культурної спадщини корінних народів. При цьому парки служать не тільки місцем для відпочинку й рекреації. Вони представляють собою важливі об'єкти для наукових досліджень. Дослідниками вивчаються природні процеси, екологічні зміни і вплив людини на природу.

5. В процесі дослідження сучасного стану туристичної галузі відзначено, що Канада переживає період відновлення після впливу пандемії COVID-19. Основна увага при цьому зосереджена на розвитку екологічного й сталого туризму. В основі обраних напрямків лежить зростаюча еко-свідомість населення. Країна здійснює активне просування національних парків. Вони позиціонуються як місця для відпочинку з низьким впливом на довкілля. Результати дослідження попиту в туристичній галузі Канади свідчать про зростаючу увагу до екологічних проблем. Також відзначається потреба у відповідальному споживанні природних ресурсів.

6. Зроблено висновок, що географія екологічного туризму в Канаді характеризується двома основними напрямками. Перший – це туризм, орієнтований на унікальні природні ландшафти, яка зосереджені в численних національних парках. Другий – культурний туризм. Він акцентує на спадщині корінних народів. Цей поділ забезпечує значний внесок в економіку країни. Було відзначено стабільно високу й зростаючу кількість відвідувачів. Вона після тимчасового спаду через пандемію відновилася до майже 15 млн. на рік. При цьому лідерами є такі парки, як Банф і Джаспер. Основою для цього слугує розгалужена мережа національних парків. Успіх сектору ґрунтується на чітких принципах мінімізації впливу на довкілля, сталому використанні ресурсів і обов'язковому залученні місцевих громад. Все це утворює Канаду як одного зі світових лідерів у сфері відповідального туризму.

Визначено місце Канади на туристичному ринку світу. Країна займає важливе місце на світовому туристичному ринку. Цьому сприяють різноманітна

природа, культурна спадщина, а також стабільний імідж безпечної країни для подорожей. На основі унікальних природних ландшафтів в країні функціонує значна кількість природних парків і резерватів. Вони привертають мільйони туристів щорічно, сприяючи зміцненню позицій країни на глобальному туристичному ринку.

8. Розроблено туристичний продукт «Дика природа Канади: від лісів до гір». Він передбачає створення унікального й інтерактивного досвіду для туристів. В турі буде поєднано екологічний туризм з культурною освітою і активним відпочинком. До розробленого туристичного продукту було включено спеціалізовані екскурсії. Вони охоплюють різноманітність канадських природних ландшафтів, разом із можливістю спостереження за дикими тваринами. Планується, що залучення місцевих громад для участі в програмі, дозволить туристам отримати поглиблене розуміння культури і традицій. Така комплексна пропозиція може стати основою для формування глибоких і незабутніх вражень мандрівників. Паралельно підкреслюючи цінність канадської природи і культури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Габчак Н. Ф. Перспективи розвитку екологічного туризму на природоохоронних територіях Закарпаття. *Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи* : тези II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дрогобич, 25 квіт. 2014 р.). Дрогобич, 2014. С. 12-14. URL: <https://surl.li/bxorsx>
2. Шкарупа А. К. Екологічний туризм: сутність та перспективи розвитку в Україні. Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна). URL.: http://www.confcontact.com/2017-ekonomika-i-menedzhment/10_shkarupa.htm
3. Дмитрук О. Ю. Екологічний туризм у системі суспільно-економічних відносин. *Економічна та соціальна географія*: Наук, зб. К., 2001. - С 89-95. Дмитрук О. Ю. URL.: <https://www.bulletin-esgeograph.org.ua/images/docs/Volume-51/16.Dmitruk.pdf>
4. Коржик В. П. Екотуризм : до суті справи. *Рекреаційний туристичний потенціал регіонів України : сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку*: матеріали всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., м. Луцьк, 14-15 трав. 2020 р. Луцьк, 2020. С. 9–13. URL: https://turizmliol.wordpress.com/wp-content/uploads/2021/01/d097d0b1d196d180d0bdd0b8d0ba-d182d0b5d0b7_20.pdf
5. Міщенко О. В. Теоретичні основи визначення сутності екологічного туризму. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2010. № 3. С. 155–160. URL.: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/9577/1/Mishchenko.pdf>
6. Тимчук С. Екологічний туризм як напрям соціально-економічного розвитку сільських територій. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2016. № 1. С. 35–41. URL.: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/3922/1/%D0%A2%D0%B8%D0%B%D1%87%D1%83%D0%BA%20%D0%A1..pdf>

7. Білоусова А. Ю., Віт Є. С. Екотуризм: його сутність та визначення. *Тези 75-ї наук. конф. професорів, викладачів, наукових працівників, аспірантів та студентів Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*, м. Полтава, 02–25 трав. 2023 р. Полтава, Т. 2. С. 25–27. URL.: <https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PolNTU/12467/1/75%20%D0%A2.2-26-28.pdf>

8. Шуліка Б. О., Сержантова Ю. Ю., Денищенко Л. В. Екотуризм: збалансований підхід до відвідування природних місць та його вплив на природні ресурси. *Економіка та Суспільство*. 2023. № 57. URL.: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3198/3121>

9. Бардаш С., Черниш Д. Сутність екологічного туризму та його зміни в умовах сталого розвитку. *Science and Practice: Implementation to Modern Society* : тези 14-ї Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Манчестер, 26–28 квіт. 2023 р.). Манчестер, 2023. С. 482–488. URL.: <https://archive.interconf.center/index.php/conference-proceeding/issue/view/26-28.04.2023/162>

10. Banff National Park. URL.: <https://parks.canada.ca/pn-np/ab/banff>.

11. Jasper National Park. URL.: <https://parks.canada.ca/pn-np/ab/jasper>.

12. Gros Morne National Park. URL.: <https://parks.canada.ca/pn-np/nl/grosmorne>.

13. Наскільки великий національний парк Ауюітук. URL.: <https://last.ranok.cx.ua/psikhologiya/naskilki-velikiy-nacionalniy-park-auyuittuk.html>.

14. Protecting Nature and Culture with Parks Canada. URL.: <https://cangeoeducation.ca/en/maps/parks-canada/>.

15. Indigenous connections. URL.: <https://parks.canada.ca/culture/autochtones-indigenous>.

16. Species at Risk Act URL.: <https://parks.canada.ca/nature/science/especies-species/itm1>

17. Parks Canada's report on conservation from 2018 to 2023. URL.: <https://parks.canada.ca/agence-agency/bib-lib/rapports-reports/conservation/conservation-2023>.
18. Visitor guidelines Parks Canada. URL.: <https://parks.canada.ca/voyage-travel/regles-rules>
19. Pearce K. The Top 10 National Parks In Canada For Ecotourism. *Mindful Ecotourism*. 2023. URL.: <https://www.mindfulecotourism.com/best-national-parks-in-canada/>.
20. Ecotourism – Sustainable Tourism in National Parks and Protected Areas. URL.: https://www.pares.at/npg/pdf_public/2019/12551_20191211_152159_Obenaus2005-Ecotourism.pdf.
21. Outlook for Canada's tourism economy in 2025. URL.: <https://www.bdc.ca/en/articles-tools/blog/outlook-for-canada-tourism-economy-in-2025>.
22. Dharmadhikari S. Ecotourism Market Report 2025 (Global Edition). URL. : <https://www.cognitivemarketresearch.com/ecotourism-market-report>.
23. Canada Ecotourism Market Size & Outlook, 2023-2030. URL.: <https://www.grandviewresearch.com/horizon/outlook/ecotourism-market/canada>.
24. Ecotourism Market Size, Share & Industry Analysis, By Type (Nature & Wildlife Tourism, Agro-tourism, and Others), By Traveler Type (Solo and Group), By Booking Mode (Travel Agents and Direct), By Age Group (Generation X, Millennials, and Generation Z), and Regional Forecast, 2024-2032. URL. : <https://www.fortunebusinessinsights.com/ecotourism-market-108700>.
25. Matthew Parsons. G Adventures Invests in Restorative Tourism Platform Reforest. URL. : https://skift.com/2022/11/24/g-adventures-invests-in-restorative-tourism-platform-reforest/?utm_source
26. Barna, C., Epure, M., & Vasilescu, R. Ecotourism–conservation of the natural and cultural heritage. *Review of Applied Socio-Economic Research*, 2011. Vol. 1. № 1. Pp. 87–96.

27. Sosa M. C., Brenner L. (2021). Factors of community participation that explain the benefits of ecotourism. *PASOS. Revista de Turismo y Patrimonio Cultural*. 2021. Vol. 19. № 3. 453–476 p. DOI: <https://doi.org/10.25145/j.pasos.2021.19.030>.

28.. Šajin N., Finer K. Rural tourism. URL: <https://surl.li/bqdojd>.

29. Ecotourism and sustainable development in biosphere reserves: experiences and prospects; workshop summary report, Quebec City, Canada, May 24-25, 2002. С.15-16. URL.: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000127757>

30. Rural Tourism. URL: <https://www.unwto.org/rural-tourism>

31. Сталий розвиток громад. Екотуризм. URL.: https://ekosphaera.org/ekoturyzm/?utm_source.

32. Влащенко Н. М., Черкашин Д. А. Проблеми і перспективи розвитку екологічного туризму в Україні. *Сучасні тенденції розвитку індустрії туризму та гостинності: глобальні виклики* : матеріали III міжнарод. наук.-практ. конф., м. Харків, 15 квітня 2024 р. Харків, 2024. С. 312–313. URL: <https://surl.li/nlkacf>.

33. Blair N. National Parks Statistics in Canada. URL. : https://madeinca.ca/national-parks-statistics-canada/?utm_source.

34. Non-resident visitors entering Canada, by country of residence, annual. URL.: <https://www150.statcan.gc.ca/t1/tb11/en/tv.action?pid=2410005002>.

35. Мальовничий національний парк Банф, Канада (24 фото). URL.: <https://vsviti.com.ua/places/24264>.

36. Explore Jasper National Park. URL.: <https://www.banffadventures.com/things-to-do/explore-jasper-national-park/>.

37. Новини туризму Канади. 15 найкращих національних парків Канади. URL.: <https://ysa.kiev.ua/15-najkrashhyh-naczionalnyh-parkiv-kanady/>.

38. Visitor Use Management Plan for the Lake Louise Area. URL.: https://parks.canada.ca/pn-np/ab/banff/info/gestion-management/involved/ll-vum?utm_source.

39. Annual Report. Jasper National Park. 2023. URL. : <https://parks.canada.ca/pn-np/ab/jasper/gestion-management/plan/2023>.
40. Національний парк Грос-Морн. URL.: <https://publish.com.ua/podorozhi/natsionalnij-park-gros-morn.html>.
41. Annual management plan implementation update 2019-2020. Auyuittuq National Park. URL. : https://parks.canada.ca/pn-np/nu/ayuittuq/info/plan/implementation-2019?utm_source
42. 2012-2013 Parks Canada Agency Corporate Plan. URL.: https://parks.canada.ca/agence-agency/bib-lib/plans/plan2012-2013/ceo-dga?utm_source
43. About the Parks Canada Agency. URL.: https://parks.canada.ca/agence-agency?utm_source
44. World Economic Forum. Travel and Tourism Development Index 2024.4 URL: https://www3.weforum.org/docs/WEF_Travel_and_Tourism_Development_Index_2024.pdf.
45. Tourism is more than travel. It's a major boost to Canada's economy. URL.: https://www.tourismcan.ca/platform?utm_source
46. Destination Canada. URL.: <https://www.destinationcanada.com/en-ca>
47. Parks Canada Agency Departmental Results Report, 2021-2022. *Parks Canada Agency, 2022*. URL: <https://parks.canada.ca/agence-agency/bib-lib/rapports-reports/rmr-dpr/03312022>
48. Parks Canada attendance 2023-24. *Open Government Portal*. 2024. URL: <https://ouvert.canada.ca/data/dataset/f3288c4d-a273-440e-8693-268ce876fec1>
49. Canada's Most Visited National Parks And Sites For 2022/2023. *National Parks Traveler*. 2023. URL: <https://www.nationalparkstraveler.org/2023/05/canadas-most-visited-national-parks-and-sites-20222023>
50. National Parks Statistics in Canada for 2024. *Made in CA*. 2024. URL: <https://madeinca.ca/national-parks-statistics-canada>

ДОДАТКИ

Додаток А

Рисунок А.1 - Національний парк Банф (Канада)

Джерело [35]

Додаток Б

Рисунок Б.1 - Національний парк Джаспера (Канада)

Джерело [36]

Додаток В

Рисунок В.1 - Національний парк Грос Морн (Канада)

Джерело [37]

Додаток Г

Рисунок Г.1 - Національний парк Аююйтук (Канада)

Джерело [38]